

Nr 33

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner angående dels bildande av ett statligt kreditaktiebolag för finansiering av investeringar inom näringslivet, dels vissa författningsändringar i samband därmed, jämte av propositionerna föranledda motioner.

Bankoutskottet behandlar i detta utlåtande två Kungl. Maj:ts propositioner, vilka jämte därav föranledda motioner helt eller delvis hänvisats till utskottet.

Propositionerna

I propositionen nr 56, dagtecknad den 10 mars 1967, har Kungl. Maj:t under åberopande av ett propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag föreslagit riksdagen att bl. a.

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder för bildande av ett statligt kreditaktiebolag för finansiering av investeringar inom näringslivet, dels bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garanti intill ett belopp av 450 milj. kr. för bolagets förpliktelser.

Såvitt propositionen avser ytterligare ett däri framlagt förslag, angående anslag till teckning av aktier i bolaget, har den hänvisats till statsutskottet.

Beträffande det huvudsakliga innehållet i denna proposition må, utöver vad som framgår av ovanstående, anföras följande. Det statliga finansieringsinstitut i form av ett kreditaktiebolag som föreslås bli inrättat skall ha till uppgift att bidra till finansiering av sådana investeringsprojekt inom näringslivet som inriktas på rationalisering, strukturanpassning och utveckling. Det egna kapitalet föreslås vid bolagets bildande uppgå till 500 milj. kr. Härav bör 450 milj. kr. utgöra aktiekapital och 50 milj. kr. tillföras reservfonden.

Till teckning av aktier i bolaget föreslås för budgetåret 1967/68 ett investeringsanslag av 500 milj. kr.

Vad gäller motiveringen för vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit får utskottet hänvisa till propositionen nr 56. Föredraganden, statsrådet Wickman, behandlar där på s. 3—22 bakgrunden till förslaget om inrättande

av en statlig investeringsbank, varefter han närmare utvecklar detta förslag på s. 23—40. Såsom bilagor till propositionen återges *dels* två tidigare under året offentliggjorda promemorior angående en statlig investeringsbank (s. 42—58), *dels* en sammanfattning av vissa remissyttranden som avgivits över promemoriorna samt dessa remissyttranden in extenso (s. 59—141), *dels* också en sammanställning av vissa uppgifter rörande näringspolitiska åtgärder i utlandet (s. 142—147).

De remissyttranden över nyssnämnda promemorior som avgivits till kommerskollegium av flertalet handelskamrar och av kollegium överlämnats till Kungl. Maj:t samt det yttrande som direkt till Kungl. Maj:t avgivits av Svenska företagens riksförbund återges eller refereras icke i propositionen. Utskottet har vid sin behandling av ärendet tagit del även av dessa yttranden. Handelskamrarnas yttranden har av Handelskamrarnas nämnd med särskild skrivelse överlämnats till utskottet för kännedom.

I *propositionen nr 102*, dagtecknad den 31 mars 1967, har Kungl. Maj:t vidare under åberopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden och av lagrådets protokoll föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag angående ändrad lydelse av 2 § lagen den 31 mars 1955 (nr 183) om bankrörelse;

2) lag angående ändrad lydelse av 274 § lagen den 17 juni 1948 (nr 433) om försäkringsrörelse;

3) förordning om ändring i reglementet den 28 maj 1959 (nr 293) angående allmänna pensionsfondens förvaltning;

4) förordning om ändrad lydelse av 9 § reglementet den 26 maj 1961 (nr 265) angående förvaltningen av riksförsäkringsverkets fonder;

5) förordning om ändrad lydelse av 2 § reglementet den 25 maj 1962 (nr 401) angående förvaltningen av de allmänna försäkringskassornas fonder för den obligatoriska och den frivilliga sjukförsäkringen;

6) förordning angående ändrad lydelse av 42 § förordningen den 14 december 1956 (nr 629) om erkända arbetslöshetskassor.

De i denna proposition föreslagna författningsändringarna står till sin huvudsakliga del i samband med det i propositionen nr 56 framlagda förslaget om inrättande av ett statligt kreditaktiebolag. Sålunda föreslås att det statliga kreditaktiebolaget, som avses heta Sveriges investeringsbank AB, skall få rätt att använda ordet »bank» i sin firma. Dessutom föreslås ändring i placeringsbestämmelserna för bl. a. allmänna pensionsfonden och försäkringsbolagen för att möjliggöra placering av obligationer m. m. som investeringsbanken utger eller utbjuder. I reglementet angående allmänna pensionsfondens förvaltning föreslås även några formella ändringar som inte har samband med investeringsbankens inrättande.

De i propositionen nr 102 framlagda *författningsförslagen* har följande lydelse.

Förslag
till
Lag
angående ändrad lydelse av 2 § lagen den 31 mars 1955 (nr 183)
om bankrörelse

Härigenom förordnas, att 2 § lagen den 31 mars 1955 om bankrörelse¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Ej må annan än riksbanken, bankaktiebolag, postbanken, sparbank och Sveriges allmänna hypoteksbank i sin firma eller eljest vid beteckning av affärsrörelsen använda ordet bank. Beträffande användningen av ordet bank i registrerad understödsförenings firma är särskilt stadgat.

Ej må annan än riksbanken, bankaktiebolag, postbanken, sparbank, Sveriges allmänna hypoteksbank och Sveriges investeringsbank aktiebolag i sin firma eller eljest vid beteckning av affärsrörelsen använda ordet bank. Beträffande användningen av ordet bank i registrerad understödsförenings firma är särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

¹ Senaste lydelse av 2 § se 1960:269.

Förslag
till
Lag
angående ändrad lydelse av 274 § lagen den 17 juni 1948 (nr 433)
om försäkringsrörelse

Härigenom förordnas, att 274 § lagen den 17 juni 1948 om försäkringsrörelse¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

274 §.

<p>Vid envar — — — — — av staten;</p> <p>2. obligationer utfärdade av Sveriges allmänna hypoteksbank, konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Svenska bostadskreditkassan, Svenska skeppshypotekskassan eller Skeppsfartens sekundärlånekassa eller av kreditaktiebolag, som enligt vad därom finnes stadgat står under tillsyn av bankinspektionen;</p> <p>3. av riksbanken — — — — —</p> <p>5. av svenskt industriföretag utfärdade obligationer, vilka offentligen utbjudits av svenskt bankaktiebolag;</p> <p>6. skuldförbindelser, för — — — — — kunna medgivas.
Utän hinder — — — — — i aktier.
Med försäkringsfond — — — — — återförsäkringsgivares ansvarighet.</p>	2. obligationer utfärdade av Sveriges allmänna hypoteksbank, konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Svenska bostadskreditkassan, Svenska skeppshypotekskassan, Skeppsfartens sekundärlånekassa eller Sveriges investeringsbank aktiebolag eller av kreditaktiebolag, som enligt vad därom finnes stadgat står under tillsyn av bankinspektionen; — — — — — Konungens tillstånd; 5. av svenskt industriföretag utfärdade obligationer, vilka offentligen utbjudits av svenskt bankaktiebolag eller Sveriges investeringsbank aktiebolag;

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

¹ Senaste lydelse av 274 § se 1966:55.

Förslag
till
Förordning
om ändring i reglementet den 28 maj 1959 (nr 293) angående
allmänna pensionsfondens förvaltning

Härigenom förordnas, att 12, 14, 15 och 19 §§ reglementet den 28 maj 1959 angående allmänna pensionsfondens förvaltning¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

12 §.

Fondstyrelse må — — — — — — — — — — jämförlig samfällighet;

3. i obligationer och andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar som offentligen utbjudits av svenskt bankaktiebolag;

3. i obligationer och andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar som offentligen utbjudits av svenskt bankaktiebolag eller Sveriges investeringsbank aktiebolag;

4. i andra skuldförbindelser utfärdade av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, riksbanken, bankaktiebolag, *postsparbanken*, *postgirokontoret*, sparbank, centralkassa för jordbrukskredit eller annan kreditinrättning, som Konungen godkänner, eller av bolag, förening eller stiftelse som i 2 § första stycket 1 sägs, såvida staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet iklätt sig borgen för förbindelserna;

4. i andra skuldförbindelser utfärdade av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, riksbanken, bankaktiebolag, *postbanken*, sparbank, centralkassa för jordbrukskredit eller annan kreditinrättning, som Konungen godkänner, eller av bolag, förening eller stiftelse som i 2 § första stycket 1 sägs, såvida staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet iklätt sig borgen för förbindelserna;

5. i skuldförbindelse — — — — — — — — — — om återlån;

I den mån så erfordras för en tillfredsställande betalningsberedskap eller eljest för tillgodoseende av kravet på ändamålsenlig förvaltning må fondmedel även innestå hos riksbanken, bankaktiebolag eller *postgirokontoret*.

I den mån så erfordras för en tillfredsställande betalningsberedskap eller eljest för tillgodoseende av kravet på ändamålsenlig förvaltning må fondmedel även innestå hos riksbanken, bankaktiebolag eller *postbanken*.

14 §.

Riksbanken, bankaktiebolag, *postsparbanken*, *postgirokontoret*, sparbank, centralkassa för jordbrukskredit, Sveriges allmänna hypoteksbank,

Riksbanken, bankaktiebolag, *postbanken*, sparbank, centralkassa för jordbrukskredit, Sveriges allmänna hypoteksbank, Svenska skeppshypo-

¹ Senaste lydelse av 12 § se 1965:132.

(Nuvarande lydelse)

Svenska skeppshypotekskassan eller annan kreditinrättning som Konungen godkänner äger mot bevis om fullgjord avgiftsbetalning bevilja den som erlagt avgift enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension under föregående år återlån med högst hälften av vad sålunda erlagts. Återlån må ej beviljas, om dess belopp enligt vad nu sagts icke skulle uppgå till femhundra kronor.

(Förelagen lydelse)

tekskassan eller annan kreditinrättning som Konungen godkänner äger mot bevis om fullgjord avgiftsbetalning bevilja den som erlagt avgift enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension under föregående år återlån med högst hälften av vad sålunda erlagts. Återlån må ej beviljas, om dess belopp enligt vad nu sagts icke skulle uppgå till femhundra kronor.

15 §.

Kreditinrättning, som — — — — — återlånet beviljats.

Räntesatsen för lån från fondstyrelse till kreditinrättning enligt vad i första stycket sägs fastställas av Konungen. Sagda räntesats skall bestämmas så att den med en halv procent överstiger högsta allmänt förekommande räntesats vid inlåning i bankaktiebolag, *postsparbanken*, sparbank och centralkassa för jordbrukskredit. Utan hinder av vad sålunda blivit bestämt äger dock fondstyrelsen och kreditinrättningen för visst lån överenskomma om en efter det rådande marknadsläget bestämd, för viss tid bunden räntesats.

Räntesatsen för lån från fondstyrelse till kreditinrättning enligt vad i första stycket sägs fastställas av Konungen. Sagda räntesats skall bestämmas så att den med en halv procent överstiger högsta allmänt förekommande räntesats vid inlåning i bankaktiebolag, *postbanken*, sparbank och centralkassa för jordbrukskredit. Utan hinder av vad sålunda blivit bestämt äger dock fondstyrelsen och kreditinrättningen för visst lån överenskomma om en efter det rådande marknadsläget bestämd, för viss tid bunden räntesats.

19 §.

Konungen förordnar för varje fondstyrelse fyra revisorer att granska styrelsens förvaltning. Av revisorerna utses en på förslag av *bank- och fondinspektionen* och två efter samråd med de sammanslutningar, som enligt 4 § äga föreslå ledamot i fondstyrelsen. De revisorer som utses utan samråd som nu sagts skola, där ej skäl däremot äro, vara gemensamma för samtliga fondstyrelser.

Konungen förordnar för varje fondstyrelse fyra revisorer att granska styrelsens förvaltning. Av revisorerna utses en på förslag av *bankinspektionen* och två efter samråd med de sammanslutningar, som enligt 4 § äga föreslå ledamot i fondstyrelsen. De revisorer som utses utan samråd som nu sagts skola, där ej skäl däremot äro, vara gemensamma för samtliga fondstyrelser.

Denna förordning träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

Förslag
till
Förordning
om ändrad lydelse av 9 § reglementet den 26 maj 1961 (nr 265)
angående förvaltningen av riks försäkringsverkets fonder

Härigenom förordnas, att 9 § reglementet den 26 maj 1961 angående förvaltningen av riks försäkringsverkets fonder¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

9 §.

Fondfullmäktige må — — — — — jämförlig samfällighet; 3. i obligationer och andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar som offentlig utjudits av svenskt bankaktiebolag; 4. i andra — — — — — Placeras medel — — — — —	3. i obligationer och andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar som offentlig utjudits av svenskt bankaktiebolag eller Sveriges investeringsbank aktiebolag; under 7. omförmäles. kunnat betingas.
--	---

Denna förordning träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

¹ Senaste lydelse av 9 § se 1965:133.

**Förslag
till
Förordning
om ändrad lydelse av 2 § reglementet den 25 maj 1962 (nr 401) angående
förvaltningen av de allmänna försäkringskassornas fonder för den
obligatoriska och den frivilliga sjukförsäkringen**

Härigenom förordnas, att 2 § reglementet den 25 maj 1962 angående förvaltningen av de allmänna försäkringskassornas fonder för den obligatoriska och den frivilliga sjukförsäkringen skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

<p>Allmän försäkringskassa — — — — — eller kommun; 3. i obligationer och andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar, som offentligen utbjudits av svenskt bankaktiebolag;</p>	<p>3. i obligationer och andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar, som offentligen utbjudits av svenskt bankaktiebolag <i>eller Sveriges investeringsbank aktiebolag</i>;</p>
<p>4. i andra — — — — — vid 5. stadgas.</p>	

Denna förordning träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

Förslag
till
Förordning
angående ändrad lydelse av 42 § förordningen den 14 december 1956
(nr 629) om erkända arbetslöshetskassor

Härigenom förordnas, att 42 § förordningen den 14 december 1956 om erkända arbetslöshetskassor¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

42 §.

Fondens tillgångar ————— eller kommun,

3) i obligationer och andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar, som offentligen utbjudits av svenskt bankaktiebolag, med undantag av sådana förskrivningar, som medföra rätt till betalning först efter utfärdarens övriga fordringsägare (förlagsbevis),

3) i obligationer och andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar, som offentligen utbjudits av svenskt bankaktiebolag *eller Sveriges investeringsbank aktiebolag*, med undantag av sådana förskrivningar, som medföra rätt till betalning först efter utfärdarens övriga fordringsägare (förlagsbevis),

4) i andra ————— stadgas i 5).

Denna förordning träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

Beträffande motiveringen för dessa författningsförslag hänvisas till propositionen nr 102.

Motionerna

I anledning av propositionen nr 56 har väckts följande motioner:

1) de likalydande motionerna nr I: 766 av herrar *Axel Andersson* och *Bengtson* och nr II: 955 av herrar *Hedlund* och *Ohlin*, vari bl. a. hemställts att riksdagen vid behandlingen av propositionen måtte

A. 1. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder för bildande av ett kreditaktiebolag för finansiering av investeringar inom näringslivet enligt i motionerna angivna grunder;

3. bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garanti intill ett belopp av 425 milj. kronor för bolagets förpliktelser;

¹ Senaste lydelse av 42 § se 1964:495.

B. 1. hemställa i skrivelse till Kungl. Maj:t att Kungl. Maj:t måtte för förbättring av kreditmöjligheterna för mindre och medelstora företag uppta förhandlingar med delägarna i AB Industrikredit och AB Företagskredit om fördubbling av aktiekapitalen i dessa institut för utökning av kreditgivningskapaciteten samt om andra åtgärder, som i enlighet med vad i motionerna har anförts kan effektivisera institutens kreditgivning;

3. bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att utfärda garantiförbindelser å 12 000 000 kr. resp. 6 000 000 kr. att utöver tidigare förbindelser ingå i AB Industrikredits och AB Företagskredits garantifonder;

D. 1. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt parlamentarisk utredning och förslag till 1968 års riksdag angående

a) en sådan utformning av kreditgivningen för särskilt riskfyllda och långsiktiga investeringar i näringslivet, att ekonomisk maktkoncentration och monopol så långt möjligt kan undvikas, innebärande att undersökningen må omfatta såväl möjligheterna av sådana ändringar i gällande bestämmelser, att nya enskilda kreditinstitut kan etableras i konkurrens med en under statens medverkan inrättad investeringsbank, som möjligheten av en investeringsbank, som vilar på delägarskap mellan staten och nuvarande kreditinstitut;

b) en liberalisering av gällande bestämmelser

dels i syfte att öka kreditinstitutens långfristiga kreditgivningskapacitet, exempelvis genom större möjligheter att ianspråkta AP-medel,

dels i syfte att förbättra företagens långfristiga kapitalförsörjningsmöjligheter såväl genom kreditinstituten som via företagarföreningarna enligt i motionerna angivna grunder;

c) grunddragen i de politiska åtgärder, som behövs för att öka den samlade kapitaltillgången i landet, i första hand genom stimulans av enskilt sparande;

d) behovet av ökad självfinansiering i olika företagstyper i enlighet med vad i motionerna angivits;

2) de likalydande motionerna nr I: 767 av herr *Holmberg m. fl.* och II: 954 av herr *Bohman m. fl.*, vari bl. a. hemställts att riksdagen måtte

I. avslå Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 56 om inrättande av en statlig investeringsbank;

II. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte förelägga 1967 års höstriksdag förslag om ändringar i banklagen m. fl. författningar, avseende främst

dels — i syfte att över huvud taget få en bättre fungerande kapitalmarknad —

a) medgivande för affärsbankerna att temporärt inneha aktier för att kunna fungera såsom emissionsinstitut,

b) en översyn av säkerhetsbestämmelserna i syfte att medge en friare

säkerhetsprövning med större tyngd på företagsekonomiska överväganden rörande företags räntabilitet och allmänna ekonomiska bärkraft, och

c) ett avskaffande av emissionskontrollen;

dels — i syfte att skapa legala förutsättningar för inrättande av ett enskilt refinansieringsinstitut, i motionerna kallat *Näringskredit* —

a) vidgning av den fastslagna inlåningsrätten så att tillskotten till ett nytt kapitalmarknadsinstitut ej måtte inskränka bankernas möjlighet att i önskvärd grad emottaga allmänhetens kassamedel, och

b) komplettering av bestämmelserna med avseende på banks rätt att ge bunden utlåning;

III. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta företaga en översyn beträffande exportkreditfinansieringen i vad avser såväl internationell ram och formella regler som tillämpade arbetsformer;

IV. i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att AB Industrikredits och AB Företagskredits kreditgivningsförmåga bör underlättas;

VI. b) på kapitalbudgeten för budgetåret 1967/68 till *Stiftelsen för industriell forskning och industriellt utvecklingsarbete (SIFU)* anvisa ett investeringsanslag av 100 000 000 kronor; samt

VII. i övrigt beakta vad i motionerna anförts;

3) de likalydande motionerna nr I: 768 av herr *Werner* och II: 956 av herr *Hermansson m. fl.*, vari hemställts att riksdagen måtte bifalla propositionen nr 56 under hänsynstagande till vad i motionerna anförts; samt

4) motionen II: 957 av herr *Ståhl*, vari yrkats

dels att riksdagen hos Kungl. Maj:t skall hemställa om en precisering av den tilltänkta investeringsbankens funktioner på kreditmarknaden och om en utredning rörande samordningen mellan investeringsbankens verksamhet och den ordinarie bankverksamheten, varvid särskilt genom underhandlingar med affärsbankerna förutsättningar skapas för att dessa skall kunna ingå som delägare och medverkande i investeringsbanken, och

dels att propositionen nr 56 i avbidan på resultatet av den föreslagna utredningen skall bordläggas till årets höstriksdag.

Såvitt de under 1) nämnda motionerna avser anslagsfrågor och arbetsmarknadspolitiska åtgärder har de hänvisats till statsutskottet. De punkter i dessa motioner som statsutskottet sålunda behandlar gäller anslag till aktie-teckning (A. 2 och B. 2), anslag på tilläggsstat till hantverks- och industri-lånefonden (C. a), fråga om utvidgning av totalramen för lokaliseringsslånen (C. b) samt utbyggnad av det arbetsmarknadspolitiska programmet (D. 2).

Efter samma grunder har de under 2) nämnda motionerna delvis hänvisats till statsutskottet, som sålunda vad beträffar dessa motioner behandlar de punkter som gäller tilläggsdirektiv till utredningen om kontant stöd

vid arbetslöshet, den s. k. KSA-utredningen (V. 2), avslag på förslag om anslag till aktieteckning (VI) och hemställan angående förslag om anslag på tilläggsstat till ytterligare lokaliseringsslån och till hantverks- och industrilånafonden (VI. a). I fråga om punkten VI. b behandlar bankoutskottet frågan om inrättande av den föreslagna stiftelsen för industriell forskning och industriellt utvecklingsarbete, medan statsutskottet därvidlag prövar anslagsfrågan. De under 2) nämnda motionerna har vidare hänvisats till bevillningsutskottet i vad de avser rätt att skattefritt avsätta medel till särskilda omställnings- och utbildningsfonder.

Den under 4) nämnda motionen har, såvitt den avser frågan om uppskov till höstsessionen med ärendets behandling, remitterats även till statsutskottet och bevillningsutskottet.

Beträffande motiveringen för vad som hemställts i de här angivna motionerna hänvisas, i den mån redogörelse därför ej lämnas i det följande, till motionerna II: 955, I: 767, II: 956 och II: 957.

I anledning av propositionen nr 102 har väckts

1) de likalydande motionerna nr I: 824 av herr *Holmberg m. fl.* och II: 1028 av herr *Bohman m. fl.*, vari hemställts att riksdagen måtte *dels* avslå Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 102 till

a) lag angående ändrad lydelse av 2 § lagen den 31 mars 1955 (nr 183) om bankrörelse,

b) lag angående ändrad lydelse av 274 § lagen den 17 juni 1948 (nr 433) om försäkringsrörelse,

c) förordning om ändrad lydelse av 9 § reglementet den 26 maj 1961 (nr 265) angående förvaltningen av riksförsäkringsverkets fonder,

d) förordning om ändrad lydelse av 2 § reglementet den 25 maj 1962 (nr 401) angående förvaltningen av de allmänna försäkringskassornas fonder för den obligatoriska och den frivilliga sjukförsäkringen,

e) förordning angående ändrad lydelse av 42 § förordningen den 14 december 1956 (nr 629) om erkända arbetslöshetskassor;

dels antaga förslaget till förordning om ändring i reglementet den 28 maj 1959 (nr 293) angående allmänna pensionsfondens förvaltning med den ändringen att 12 § punkt 3. behåller sin nuvarande lydelse;

2) de likalydande motionerna nr I: 825 av herrar *Lundström* och *Torsten Andersson* och nr II: 1029 av herrar *Gustavsson* i Alvesta och *Jönsson* i Ingemarsgården, vari hemställts att riksdagen vid sin behandling av propositionen nr 102 måtte besluta ej företaga någon ändring av 274 § punkt 2 i lagen den 17 juni 1948 (nr 433) om försäkringsrörelse.

Beträffande motiveringen för vad som hemställts i de senast angivna motionerna hänvisas till motionerna I: 824 och I: 825.

Vissa uppgifter i anslutning till motionerna

Kreditinstitututredningens direktiv

Den år 1962 tillkallade kreditinstitututredningen har till uppgift att verkställa en översyn av gränsdragningen mellan olika kreditinstituts verksamhetsområden m. m. Utredningen skall sålunda göra en förutsättningslös avvägning av de olika kreditinstitutens inbördes ställning och funktion på kreditmarknaden. Mot bakgrund av sitt bedömande i detta hänseende skall utredningen pröva i vad mån olika regler angående de skilda kreditinstitutens verksamhet fortfarande är motiverade och framlägga av denna prövning betingade förslag till lagändringar. Utredningen skall företaga en samlad översyn av de bestämmelser för kreditinstitutens rörelse som är av betydelse för gränsdragningen mellan institutens verksamhetsområden. Bland de frågor som utredningen enligt direktiven bör pröva är utformningen av kreditinstitutens inlåningsrätt, förlagsupplåningens ställning och kreditinstitutens rätt till bunden långivning. Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1967.

Uppgifter om AB Industrikredit, AB Företagskredit och AB Svensk exportkredit

AB Industrikredit har till uppgift att genom långivning, huvudsakligen av långfristig karaktär, medverka vid finansieringen av företrädesvis mindre och medelstora näringsföretag. Utlåningen handhas helt affärsmässigt och finansieringen av verksamheten sker genom egen upplåning. Betyggande säkerhet i form av pant eller borgen enligt särskilda regler skall ställas för lånen. I fråga om storleken av de enskilda lånen finns inga föreskrifter. Efter omorganisation år 1960 är samtliga affärsbanker delägare i företaget och innehar tillsammans hälften av aktiekapitalet, medan staten innehar den andra hälften. Utlåningskapaciteten uppgår för närvarande till 1 034 milj. kr. Bolagets ställning vid utgången av vart och ett av åren 1962—1966 belyses av följande tabell, som anger belopp i milj. kr.

År	Utlåning			Långfristig upplåning
	Utlämnade lån	Beviljade ej utlämnade lån	Summa	
1962	171,5	70,7	242,2	152,4
1963	258,5	80,3	338,8	238,6
1964	363,8	131,7	495,5	342,7
1965	459,2	214,3	673,5	450,3
1966	587,5	270,7	858,2	579,3

Anm. Upplupna amorteringar inkluderas i siffrorna för utlåningen t. o. m. år 1965 men ej för 1966.

AB Industrikredits upplåning har skett i form av reverslån hos större kapitalplacerare och efter allmänna pensionsfondens tillkomst huvudsakligen från denna. Dessutom har ett par obligationslån emitterats. Aktiekapitalet uppgår för närvarande till 8 milj. kr. men kan enligt bolagsordningen ökas till 24 milj. kr. Utöver aktiekapitalet disponerar bolaget eget kapital till ett belopp av ca 6 milj. kr. Som säkerhet för upplåningen ligger i första hand det egna kapitalet. Därutöver finns en garantifond som särskild säkerhet för bolagets förbindelser. Denna garantifond uppgår till 40 milj. kr., varav hälften utgörs av en av staten genom fullmäktige i riksgäldskontoret utfärdad garantiförbindelse.

AB Företagskredit, som började sin verksamhet år 1962, har samma uppgifter som AB Industrikredit med den skillnaden att bolaget bedriver långfristigt bunden kreditgivning mot annan betryggande säkerhet än AB Industrikredit kräver. Några detaljerade föreskrifter om säkerhetens art har ej uppställts. Utlåningskapaciteten uppgår för närvarande till 196 milj. kr. Följande tabell belyser bolagets ställning vid utgången av vart och ett av åren 1963—1966.

År	Utlåning			Långfristig upplåning
	Utlämnade lån	Beviljade ej utlämnade lån	Summa	
1963	4,5	10,4	14,9	0,5
1964	20,3	16,1	36,4	15,8
1965	34,9	29,1	64,0	31,6
1966	60,1	35,1	95,2	56,7

Ann. Upptagna amorteringar inkluderas i siffrorna för utlåningen t. o. m. år 1965 men ej för 1966.

AB Företagskredit har ett aktiekapital av 4 milj. kr. och en garantifond av 12 milj. kr., varav staten svarar för hälften enligt samma ordning som angivits ovan.

AB Svensk exportkredit inregistrerades 1962. Bakgrunden till dess tillkomst var att konkurrensen på utlandsmarknaderna under senare år kommit att i ökad utsträckning gälla även belåningsvillkoren. Kredittiderna hade därigenom kommit att förlängas, vilket ställde avsevärda krav på exportföretagens finansiella resurser. Då affärsbankerna inte hade lagenlig rätt att medge bundna krediter av erforderlig längd inrättade staten och affärsbankerna gemensamt AB Svensk exportkredit för att skapa de institutionella förutsättningar som krävdes för att lösa exportnäringens finansieringsproblem. Bolagets huvudsakliga uppgift är att genom långivning medverka vid finansiering av svensk export av varor och tjänster. Medel härför

erhåller bolaget genom egen upplåning. Maximitiden för lån från bolaget är 10 år.

Bolaget har ett aktiekapital av 100 milj. kr., varav hälften tecknats av staten. Dess utlåningskapacitet uppgår till minst 700 milj. kr. Lån har utlämnats t. o. m. år 1963 på 71,3 milj. kr. samt under åren 1964—1966 på resp. 46,5 milj. kr., 115,4 milj. kr. och 165,8 milj. kr. Summan av utestående lån var vid 1966 års utgång 329,4 milj. kr. Lånen har huvudsakligen gått till varvsindustrin.

Utskottet

I propositionen nr 56 ger föredragande statsrådet inledningsvis en beskrivning och analys av den inom näringslivet pågående strukturomvandlingens förlopp och drivkrafter. Vad beträffar näringslivets finansieringsförhållanden i framtiden leder analysen till slutsatsen att man har att räkna med en kraftig ökning av näringslivets kreditanspråk under återstoden av 1960-talet, en tendens som sannolikt kommer att ytterligare accentueras under 1970-talet. Främst beror denna utveckling på att en snabb investeringsexpansion förutses komma att ske vid fortsatt låg självfinansieringsgrad. Samtidigt som kreditefterfrågan expanderar rent kvantitativt kan man också förutse förändringar i dess karaktär. Dessa förändringar innebär att kraven på långfristiga krediter kommer att öka och att det på åtskilliga områden kommer att föreligga behov av lån av en storleksordning i enskilda fall som man hittills haft att räkna med endast undantagsvis. Delvis torde dessa problem kunna lösas genom en fortsatt ökning av näringslivets anspråktagande av obligationsmarknaden och genom ett ökat utnyttjande av affärsbankernas möjligheter att lämna medellånga lån. Det anses heller inte uteslutet att aktiemarknaden kan få vidgad betydelse som finansieringskälla. Det är emellertid enligt propositionen ovedersägligt att nya kreditkanaler och till sin karaktär nya kreditformer är nödvändiga för att tillgodose framtidens behov. Av särskilt intresse blir därvid allmänna pensionsfondens placeringsmöjligheter och formerna för att i ökad utsträckning kanalisera dess medel till näringslivet. Propositionens bedömningar av dessa frågor synes i vissa stycken överensstämma med dem som görs i motionerna I: 766 och II: 955 samt I: 767 och II: 954, vilka innehåller alternativa förslag till åtgärder för förbättring av näringslivets finansieringsbetingelser.

Utskottet har inledningsvis till behandling upptagit yrkandet i motionen II: 957 att propositionen nr 56 skall bordläggas till höstsessionen med årets riksdag i avbidan på en precisering av den tilltänkta investeringsbankens funktioner på kreditmarknaden och på en utredning om samordningen mellan investeringsbankens verksamhet och den ordinarie bank-

verksamheten. Utskottet, som i det följande avstyrker en utredning av den i nämnda motion angivna karaktären, avstyrker även förslaget om bordläggning av propositionen till årets höstriksdag.

Frågan om en ökning av näringslivets självfinansieringsgrad som en möjlig väg att reducera finansieringsproblemen har tagits upp i motionerna I: 766 och II: 955. Motionärerna hävdar att självfinansieringsgraden bör ökas och att en parlamentarisk utredning bör överväga bl. a. vilken minimigrad i fråga om självfinansiering som måste anses nödvändig för olika företagstyper om en önskvärd ekonomisk tillväxt skall kunna säkras. Även i motionerna I: 767 och II: 954 uttalas farhågor för att en alltför låg självfinansieringsgrad kan leda till minskad investeringsvilja.

Utskottets bedömning av förslaget om utredning i fråga om behovet av att öka självfinansieringsgraden har skett mot bakgrunden av att denna endast delvis kan påverkas av ekonomisk-politiska åtgärder. I anslutning till bl. a. vad som anföres i propositionen nr 56 vill utskottet göra följande påpekanden. En sänkning av t. ex. företagsbeskattningen behöver inte leda till en motsvarande ökning av det behållna företagssparandet, eftersom vinstökningen kan medföra ökade krav på löner och utdelningar. Det är därför långtifrån säkert att ökat självfinansieringsutrymme skulle skapas. Även om en ökning av självfinansieringsgraden skulle komma till stånd genom en generell skattesänkning för företagen skulle detta inte behöva inträffa i just de branscher eller företag som åsyftats. Det kan för övrigt erinras om att vinstutvecklingen betingas av en rad faktorer som inte alls eller blott i ringa grad kan påverkas av svenska ekonomisk-politiska åtgärder. I den mån det är möjligt att öka självfinansieringsgraden måste detta enligt utskottets mening ske efter en avvägning mot varandra av flera skilda omständigheter. Det torde å ena sidan, såsom framhålles i motionerna och även i propositionen nr 56, inte kunna bestridas, att en alltför låg självfinansieringsgrad kan minska företagets investeringsvilja, vilket kan hämma i synnerhet utvecklingen av nya produkter och produktionsmetoder och sålunda dämpa tillväxttakten. Å andra sidan skulle, såsom också framhålles i propositionen, en höjning av självfinansieringsgraden innebära att företagsvinster expanderar på bekostnad av lönernas andel av produktionsresultatet, en utveckling som från fördelningspolitisk synpunkt vore mindre önskvärd. Mot en ökad självfinansieringsgrad talar också ekonomiska effektivitetssynpunkter i åtminstone två avseenden. Dels är det sannolikt att fördelningen av investeringarna mellan olika branscher och företag blir mera rationell om finansieringen sker över en kreditmarknad där olika behov avvägs mot varandra på grundval av räntabilitetsförväntningarna än om fördelningen sker på grundval av tidigare uppsamlade vinster med ofta lägre förräntningsanspråk. Dels ökar kreditpolitikens möjligheter att påverka investeringsutvecklingen ju större extern-

finansieringen är. Utskottet har vid sin bedömning av dessa frågor funnit övervägande skäl tala för att någon utredning om behovet av ökad självfinansiering i olika företagstyper inte är påkallad.

Att genomföra ändringar i de författningar och den praxis som för närvarande gäller på kreditmarknaden anges såväl i motionerna I: 766 och II: 955 som i motionerna I: 767 och II: 954 som en annan väg att väsentligt förbättra företagens kapitalförsörjning. Liksom i propositionen nr 56 betecknas allmänna pensionsfonden som den viktigaste källa varifrån ytterligare kapitalresurser kan hämtas.

En undersökning av möjligheterna att öka antalet kanaler från allmänna pensionsfonden till näringslivet rekommenderas i motionerna I: 766 och II: 955. Förutom en liberalisering av rätten till återlån från fonden — en fråga som vid riksdagens början aktualiserats i olika motioner, som utskottet kommer att behandla vid ett senare tillfälle — nämns som exempel på tänkbara lösningar att bankerna skulle ges möjligheter att mot förlagsbevis låna i allmänna pensionsfonden och att denna skulle överta en del av bankernas obligationsinnehav. Köp av näringslivets obligationer från allmänna pensionsfondens sida anges i motionerna I: 767 och II: 954 som den för de större företagen betydelsefullaste metoden att till dem kanalisera medel ur fonden.

Tankegångar av det slag som här refererats synes ligga bakom det i motionerna I: 766 och II: 955 framförda kravet på en skyndsam parlamentarisk utredning angående en liberalisering av gällande bestämmelser i syfte att öka kreditinstitutens långfristiga kreditgivningskapacitet och förbättra företagens långfristiga kapitalförsörjningsmöjligheter. Enligt utskottets mening är det även utan en sådan utredning uppenbart att den av motionärerna utpekade vägen inte är särdeles framkomlig. Såsom betonas i propositionen skulle nämligen en avsevärd upplåning i allmänna pensionsfonden från bankernas sida, vilken av dem lades till grund för en långfristig kreditgivning, förutsätta att fonden antingen gjorde avkall på sina säkerhetskrav eller fick dem tillgodosedda genom ett omfattande statligt garantisystem. Det förra alternativet finner utskottet uteslutet. Det senare skulle innebära ett avsevärt statligt engagemang som motionärerna från sina utgångspunkter inte torde förorda och som enligt utskottets uppfattning med större fördel kan ges formen av en direkt statlig kreditgivning.

Genom en modernisering av banklagstiftningen skulle, hävdas det i motionerna I: 767 och II: 954, en bättre fungerande kapitalmarknad kunna erhållas. Ett av motionärernas önskemål är att bankerna skall få möjlighet att temporärt inneha aktier. Härigenom skulle de kunna arbeta såsom emissionsinstitut och sålunda förbättra de medelstora företagens och även nystartade företags möjligheter att nå aktiemarknaden. Motionärerna un-

derstryker att det för företagen skulle vara en fördel om de på förhand kunde få en emission säkerställd genom att ett finansinstitut övertog försäljningen i fast räkning. En översyn av säkerhetsbestämmelserna i banklagen i syfte att medge en friare säkerhetsprövning betecknas också som önskvärd. Härigenom skulle tyngdpunkten i kreditbedömningen kunna förskjutas så att företagsekonomiska överväganden rörande företags räntabilitet och allmänna ekonomiska bärkraft finge större betydelse. I samband med sitt resonemang om allmänna pensionsfonden som kapitalkälla för näringslivet rekommenderar motionärerna att den emissionskontroll som riksbanken nu utövar skall avskaffas. Denna kontroll säges föranleda osäkerhet och bristande balans på kapitalmarknaden och minska sannolikheten för att kapitalet leds till de mest räntabla projekten.

Av de här berörda frågorna var den som gäller de för kreditinstitutens utlåning uppställda säkerhetskraven föremål för riksdagens prövning så sent som i november 1966. Riksdagen beslöt då i enlighet med en av bankoutskottet (utl. nr 49) enhälligt gjord hemställan att lämna utan åtgärd vissa motioner vari yrkades på en utredning om ändrade grunder för bankernas kreditbedömning med sikte på att mindre vikt skulle kunna läggas vid tillgången till realsäkerheter och större hänsyn tagas till företagsledningens kvalitet, företagets finansiella planering o. s. v. Utskottet sade sig vara helt ense med motionärerna om att vid en realistisk bedömning av ett företags kreditansökan stor vikt måste läggas vid företagets allmänna förutsättningar att fullgöra åtagna betalningsförpliktelser. I likhet med de remissinstanser som tillfrågats sade sig utskottet ha uppfattningen att denna synpunkt redan till fullo beaktades av kreditinstituten. Utskottet understök också det allmänna värdet för kreditväsendet av att särskild säkerhet normalt krävs vid utlåning. Det sagda ansågs emellertid inte utesluta, att förutsättningar skulle kunna tänkas föreligga för att låta kreditinstituten i något större utsträckning än tidigare ha möjlighet att avstå från att kräva formell säkerhet för lån. Utskottet tog för givet att detta problem komme att bli föremål för kreditinstitututredningens uppmärksamhet.

Vad gäller frågan om säkerhetsbestämmelserna kan utskottet nu inskränka sig till att hänvisa till sitt här redovisade ställningstagande vid 1966 års riksdag. Även spørsmålet om vidgad rätt för bankerna att förvärva aktier har nära samband med frågor som behandlas av kreditinstitututredningen. Utskottet finner det inte vara rationellt att nu uppta detta spørsmål till prövning utan att invänta kreditinstitututredningens resultat och avstyrker därför motionärernas förslag även i denna del.

Frågan om emissionskontrollen ligger på ett annat plan. Det gäller här ett instrument som det i nuvarande ansträngda kreditmarknadssituation inte synes möjligt att avvara. I ett marknadsläge där efterfrågan på krediter tenderar att överstiga tillgången måste en sovring av de vid rådande räntevillkor framkommande låneansökningarna alltid komma att äga rum.

Någon form av »ransonering» är sålunda oundviklig, om inte en fullt fri räntebildning accepteras, något som av praktiska skäl torde vara uteslutet och som inte heller förordas av motionärerna. Det totala utbudet på kreditmarknaden skulle inte påverkas av att emissionskontrollen slopades. En sådan åtgärd skulle inte innebära annat än att en »ransonering» i andra former skulle uppkomma. Det bör påpekas, att urvalet av de företag som skall erhålla emissionstillstånd bestäms inte av riksbanken utan av de affärsbanker som handhar emissionerna. Till vad här sagts bör läggas att ett förverkligande av motionärernas förslag om slopande av emissionskontrollen skulle starkt minska möjligheterna att få till stånd en sådan inriktning av kreditströmmarna med hänsyn till bl. a. bostadsbyggandets behov som överensstämmer med statsmakternas intentioner. På här angivna grunder avstyrker utskottet förslaget.

I propositionen nr 56 understryks vikten av att de mindre och medelstora företagens kreditbehov tillgodoses i detta sammanhang. Denna fråga är föremål för särskild uppmärksamhet i motionerna I: 766 och II: 955 samt I: 767 och II: 954. I båda fallen framhålles, att de halvstatliga kreditinstituten AB Industrikredit och AB Företagskredit, vilka inrättats för att tillhandahålla långfristiga krediter åt mindre och medelstora företag, fyller en betydelsefull funktion och att en ökning av deras kreditgivningskapacitet är angelägen. I motionerna I: 766 och II: 955 föreslås att riksdagen skall söka få till stånd en fördubbling av de båda bolagens aktiekapital genom att dels hemställa att Kungl. Maj:t upptar förhandlingar därom med bolagens icke-statliga delägare, dels ställa medel för aktieteckning till förfogande. Även en fördubbling av beloppet på de statliga garantiförbindelser som ingår i de båda bolagens garantifonder föreslås. I motionerna I: 767 och II: 954 framförs ett mera allmänt yrkande av innebörd att dessa bolags kreditgivningsförmåga bör underlättas; i motiveringen uttalas emellertid att om framdeles en utökning av deras aktiekapital på grund av ökad kreditgivning aktualiseras, det är angeläget att en sådan kommer till stånd.

Utskottet delar helt motionärernas uppfattning att kreditgivning genom AB Industrikredit och AB Företagskredit kan vara ett effektivt sätt att främja de mindre och medelstora företagens utveckling. Avgörande för om nya ekonomiska insatser skall göras i dessa bolag genom tillhandahållande av ytterligare aktiekapital och garantiförbindelser måste emellertid vara i vilken utsträckning den redan befintliga utlåningskapaciteten blivit utnyttjad och sålunda ett behov av ytterligare upplåning tillkommit. Såsom framgår av de uppgifter om de båda bolagen som utskottet ovan har lämnat hade AB Företagskredit vid 1966 års utgång tagit i anspråk endast ungefär hälften av sin utlåningskapacitet. Även AB Industrikredit hade, särskilt om man tar i beaktande att vissa beviljade lån inte omedelbart kommer att utnyttjas, ett ganska betydande utrymme för ytterligare utlå-

ning. I sitt utlåtande år 1965 (nr 27) över en motion om åtgärder för att utöka AB Företagskredits utlåningskapacitet konstaterade utskottet under omständigheter analoga med dem som nu är för handen att de begärda åtgärderna inte för tillfället syntes vara erforderliga. Utskottet uttalade vidare, att när större delen av utlåningsrätten omsider hade utnyttjats, det torde få ankomma på bolaget självt att ta initiativ för att få en utvidgning av utlåningskapaciteten till stånd. Under framhållande av att för båda bolagens del vid 1966 års bolagsstämmor fattats beslut som lett till utvidgad utlåningskapacitet avstyrker utskottet på samma grunder som i det nyss åberopade fallet de föreliggande motionsyrkandena beträffande AB Industri kredit och AB Företagskredit.

Exportkreditfinansieringen, som tidigare varit en typisk affärsbanksuppgift, har på senare tid i viss mån ändrat karaktär därigenom att kredittiderna i den internationella handeln kommit att förlängas. Mot denna bakgrund har det halvstatliga företaget AB Svensk exportkredit tillkommit. Dess utlåningskapacitet är, såsom framgår av de uppgifter som utskottet ovan lämnat, utnyttjad blott till en del. I motionerna I: 767 och II: 954 fästes uppmärksamheten på dessa förhållanden och anföres, att stödet av en jämn och konsekvent exportkreditgivningspolitik liksom möjligheterna till förhandsbesked om huruvida en viss finansiering kan påräknas har stor betydelse för företagens exportförsäljningsansträngningar. Motionärerna finner en översyn av förhållanden och önskemål beträffande exportkreditfinansieringen motiverad i vad avser såväl institutionell ram och formella regler som därinom tillämpade arbetsformer.

Motionärerna har inte anfört några faktiska skäl till stöd för sitt yrkande. I avsaknad därav anser sig utskottet, som icke i annan ordning blivit övertygat om att den begärda översynen är erforderlig, böra avstyrka motionerna i denna del. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att totalramen för statliga exportkreditgarantier nyligen utökats från 3 till 4 miljarder kr.

Bland de ämnen som enligt motionerna I: 766 och II: 955 bör göras till föremål för skyndsamt parlamentarisk utredning är grunddragen i de politiska åtgärder som behövs för att öka den samlade kapitaltillgången i landet, i första hand genom stimulans av enskilt sparande.

Yrkanden i samma riktning har i åtskilliga sammanhang framförts inom riksdagen. Så sent som den 2 maj i år har riksdagen på grundval av bevillningsutskottets betänkande nr 37 tagit ställning till flera uppslag till åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet. Riksdagen har därvid avslagit olika yrkanden om utredningar och förslag beträffande sådana åtgärder. Utskottet kan icke finna att genom de nu förevarande motionerna framförts argument som föranleder ett ändrat ställningstagande till krav på utredning om stimulans av det enskilda sparandet.

I motionerna I: 767 och II: 954 framläggs vissa förslag som går ut på att få till stånd nya institutionella former för långfristig utlåning till företagen. Motionärerna önskar att legala förutsättningar skall skapas för inrättande av ett enskilt refinansieringsinstitut, som de ger benämningen Näringskredit. Grundkapitalet i detta företag skulle kunna tillskjutas av samtliga affärsbanker, och dessa skulle också kunna bidra till företagets upplåning genom att överta obligationer och andra fordringsbevis under en viss del av dessas löptid. Även hos sparbankerna och postbanken beräknas ett visst placeringsutrymme vara tillgängligt. Syftet med det tilltänkta institutet skulle vara att återfinansiera affärsbankerna för sådan långfristig finansiering som av särskilda skäl är svår att tillgodose genom direkt placering på den långa marknaden. Motionärerna utvecklar närmare hur refinansieringen skulle gå till och framhåller som en särskild förtjänst hos det framlagda förslaget att det möjliggör ett utnyttjande av affärsbankernas kreditbedömningsresurser som de anser svårligen kunna åstadkommas därest en statlig investeringsbank skall svara för kapitalförsörjningen. För att det föreslagna institutet Näringskredit skall kunna inrättas anser motionärerna banklagen behöva ändras på två punkter. Den fastslagna inlåningsrätten bör vidgas, så att tillkomsten av det nya kapitalmarknadsinstitutet inte inskränker bankernas möjlighet att i önskvärd grad emottaga allmänhetens kassamedel. Vidare bör bankernas rätt att ge bundna lån utvidgas.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att grundläggande legala förutsättningar för att bilda enskilda kreditaktiebolag redan nu existerar. Ansökningar om inrättande av nya sådana institut prövas på grundval av den i propositionen nr 56 omnämnda lagen om kreditaktiebolag av Kungl. Maj:t, som därvid bl. a. torde ta hänsyn till koncentrationstendenser inom banksektorn. Vad gäller de ändringar i banklagstiftningen som motionärerna föreslagit bör först påpekas, att en väsentlig liberalisering av reglerna om kreditinstitutens rätt att lämna bundna lån genomfördes 1965. Enligt vad utskottet inhämtat ligger bankernas författningsmässigt beräknade ram för sådana lån för närvarande vid 9,6 miljarder kr., varav blott något mindre än en tiondedel hittills tagits i anspråk. Att bankerna spelar en begränsad roll när det gäller långfristig långivning torde sålunda knappast vara att tillskriva brister i de legala förutsättningarna därför. Vad slutligen beträffar inlåningsrättens utformning får utskottet ånyo hänvisa till kreditinstitututredningens pågående arbete. Ämnet torde tillhöra dem som denna utredning har att behandla, och utskottet finner det inte vara möjligt att, såsom motionärerna föreslår, göra det till föremål för ett separat reformförslag som skulle kunna föreligga till årets höstriktdag.

Nära besläktat med förslaget beträffande projektet Näringskredit är det i motionerna I: 766 och II: 955 framlagda förslaget om utredning av möjligheterna att etablera nya enskilda kreditinstitut i konkurrens med en

under statens medverkan inrättad investeringsbank. Av vad nyss sagts framgår att rättsliga förutsättningar för en sådan åtgärd redan föreligger; att undersöka de faktiska möjligheterna torde närmast vara en uppgift för berörda intressenter. Utskottet avstyrker därför i denna del förslaget om utredning.

Innan utskottet övergår till att närmare granska framlagda förslag till inrättande av en investeringsbank under statens medverkan vill utskottet beröra ytterligare en av de åtgärder som ingår i de motionsledes framförda alternativa programmen. Bland motiven för den föreslagna investeringsbanken är, påpekas det i motionerna I: 767 och II: 954, att forsknings- och utvecklingsarbetet utgör en viktig förutsättning för näringslivets tillväxt och samtidigt ofta måste bedömas som ett riskbetonat investeringsobjekt. Utöver det huvudsakligen på privata resurser baserade finansieringssystem som motionärerna förordar finner de särskilda insatser vara behövliga för att stimulera tillämpad forskning och industriellt utvecklingsarbete. Den lösning som de föreslår är att en särskild stiftelse skall skapas för detta ändamål. Denna stiftelse skall kunna stödja verksamhet vid såväl företag som branschvis inrättade forskningsinstitut och laboratorier. Särskild uppmärksamhet skall ägnas de mindre och medelstora företagens behov. Den tilltänkta stiftelsen föreslås bli upprättad genom Kungl. Maj:ts försorg och 100 milj. kr. anvisas som anslag för ändamålet.

En mångfald statliga åtgärder har under senare år vidtagits för att främja den industriella forskningen. Genom bidrag till olika branschforskningsinstitut medverkar staten direkt i industrins tekniska forskningsarbete. Betydande bidrag till forskning och utvecklingsarbete med anknytning till näringslivet lämnas sedan 1962 genom Malmfonden och Norrlandsfonden, två statliga stiftelser. Vidare har år 1964 inrättats ett statligt institut, »Institutet för nyttiggörande av forskningsresultat, INFOR», med uppgift att lämna finansiellt stöd i syfte att föra fram forskningsresultat och uppfinningar till industriell produktion. För att utreda organisation av och statligt stöd åt industriell teknisk forskning tillsattes i början av år 1965 industriforskningsutredningen, vars arbete alltjämt pågår. Utredningen har låtit genomföra en undersökning vid 250 industriföretag främst avseende attityden till och intresset för statligt stöd till industriell kollektiv forskning och utveckling. Vidare har utredningen genomfört en inventering av de resurser inom statliga verk och myndigheter som är tillgängliga för industriell forskning och utveckling. Ett delbetänkande med bl. a. förslag beträffande statens stöd till den branschvis organiserade forskningen och formerna för denna avses föreligga inom kort.

Utskottet finner det mindre välbetänkt att riksdagen skulle på den knapphändiga grundval som motionärerna tillhandahållit fatta beslut om att inrätta ytterligare en statlig institution för industriell forskning. Industri-

forskningsutredningens pågående verksamhet synes tillsammans med redan vidtagna statliga åtgärder på området borga för att den industriella forskningen och det industriella utvecklingsarbetet även utan den föreslagna nya stiftelsens tillkomst kommer att få ett effektivt stöd från statens sida. Utskottet — vars prövning i förevarande hänseende inte omfattar själva anslagsfrågan — avstyrker därför förslaget om den nya forskningsstiftelsen.

Såväl i propositionen nr 56 som i motionerna I: 766 och II: 955 föreslås att riksdagen skall bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta åtgärder för bildande av ett statligt kreditaktiebolag. De grunder för investeringsbankens utformning och verksamhet som anges i motionerna avviker emellertid i vissa avseenden från propositionens. Bl. a. har den disponibla finansiella ramen delvis föreslagits få andra användningar, varför investeringsbankens aktiekapital, grundfond och utlåningskapacitet blir mindre än enligt propositionen.

Enligt motionärernas mening är propositionens förslag till investeringsbank behäftat med så stora nackdelar att det inte kan ligga till grund för en permanent ordning. Verksamhetstiden för det kreditaktiebolag som föreslås i motionerna anses böra begränsas till budgetåret 1967/68. Under tiden bör genom en parlamentarisk utredning prövas möjligheten av att inrätta en investeringsbank som vilar på delägarskap mellan staten och nuvarande kreditinstitut. Motionärernas huvudargument mot en investeringsbank enligt propositionens förslag är att den skulle leda till maktkoncentration och få en monopolställning på en viktig del av kreditmarknaden. Den parlamentariska utredning som motionärerna förordar bör som huvuduppgift få att finna en utformning av ifrågavarande kreditgivningsverksamhet som så långt möjligt undviker maktkoncentration och därmed förenade risker för maktmissbruk. I motionen II: 957 föreslås att riksdagen hos Kungl. Maj:t skall hemställa om en precisering av den tilltänkta investeringsbankens funktioner på kreditmarknaden och om en utredning rörande samordningen mellan investeringsbankens verksamhet och den ordinarie bankverksamheten, varvid särskilt genom underhandlingar med affärsbankerna förutsättningar skall skapas för att dessa skall kunna ingå som delägare och medverkande i investeringsbanken.

Utskottet har i det föregående avstyrkt de förslag om utredning av förutsättningarna för inrättande av nya enskilda institut för finansiering av investeringar inom näringslivet som framförs i motionerna I: 766 och II: 955 samt I: 767 och II: 954. Övervägande skäl talar enligt utskottets mening för att ett institut för de uppgifter som det här gäller bör inrättas med statens medverkan. I de senast nämnda yrkandena aktualiseras tanken på inrättande av ett institut i samverkan mellan staten och nuvarande kreditinstitut. Utskottet har bedömt dessa förslag mot bakgrund av de utveck-

lingstendenser för näringslivets kreditförsörjning som skildrats i propositionen. Där har bl. a. framhållits att det i framtiden oftare än nu kommer att uppstå behov av finansieringsinsatser som i det enskilda fallet kan bli mycket stora samt att engagemangen kan bli mycket långsiktiga med därav följande osäkerhet och svårighet i riskbedömningen. Om institutet fortlöpande skall kunna engagera sig i projekt av antydde typ och samtidigt driva en som helhet räntabel verksamhet krävs en betydande finansieringsverksamhet för att den erforderliga riskspridningen skall kunna nås. Detta nödvändiggör ett eget kapital av sådan storlek att statens medverkan blir ofrånkomlig. Redan omfånget av den nödvändiga kapitalinsatsen tyder enligt utskottets mening på att de nu befintliga kreditinstituten inte kan erbjuda en kapitalinsats som skulle tillförsäkra dem annat än ett mycket begränsat inflytande, såvida inte deras kreditgivning i nuvarande former reduceras. Skäl talar alltså för att dessa institut blott kan ha ett begränsat reellt intresse för en sådan medverkan. Härtill kommer att finansieringen av de stora, riskbetonade projekt det här är fråga om kräver ett större mått av risktagande än som bör medges befintliga kreditinstitut även som delägare, i varje fall om deras insats skulle få större omfattning. För att staten ensam skall vara investeringsbankens ägare talar vidare att ett effektivt samspel därigenom underlättas mellan bankens verksamhet och de övriga verksamhetsområden där staten har styrande funktioner. Helt övervägande skäl synes alltså tala för att frågan om huvudmannaskapet för banken löses enligt propositionens riktlinjer. Den av motionärerna hävdade ståndpunkten att inrättandet av ett statligt institut skulle medföra risker för maktkoncentration kan utskottet inte dela. Inrättandet av en statlig investeringsbank kommer tvärtom enligt utskottets mening att tillföra kreditmarknaden ett balanserande element som i själva verket minskar riskerna för maktkoncentration.

I förutsättningarna för inrättande av en investeringsbank enligt det modifierade förslag som framläggs i motionerna I: 766 och II: 955 ingår enligt vad som anförs i dessa motioner att ändringar på väsentliga punkter måste vidtagas i förhållande till propositionen. Bortsett från att aktiekapitalet och garantibeloppet föreslås sänkta och att investeringsbanken i denna utformning blir endast temporär, synes emellertid blott två skillnader mellan de båda förslagen föreligga. Dels anses banken icke, såsom föreslagits i propositionen, böra få rätt att förvärva aktier, dels anses den böra stå under bankinspektionens tillsyn och alltså icke, såsom även förutsatts, av Kungl. Maj:t medges undantag från denna tillsyn.

Utskottet anser i motsats mot motionärerna att rätt till aktieförvärv bör föreligga. Bl. a. i samband med en aktieemission för ett företags räkning kan, såsom framhålls i propositionen, en insats från bankens sida i form av aktieteckning vara en naturlig komplettering av dess övriga engagemang.

Vad beträffar tillsynsfrågan vill utskottet erinra om att tillsynsmyndigheten själv förordat att föreliggande dispensmöjlighet skall utnyttjas. Såsom bankinspektionen framhållit i sitt i propositionen återgivna remissyttrande måste det beaktas, att bankens verksamhet i väsentliga avseenden kommer att skilja sig från den som bedrivs av de kreditinstitut som för närvarande står under inspektionens tillsyn.

Av vad som nu sagts torde framgå att utskottet tillstyrker att en investeringsbank inrättas enligt de i propositionen nr 56 angivna riktlinjerna och följaktligen avstyrker de avvikelser från propositionen som förordas i motionerna I: 766 och II: 955. Utskottet avstyrker också de i motionerna I: 766 och II: 955 samt II: 957 framförda utredningskraven, beträffande förstnämnda motioner såvitt nu är i fråga.

I motionerna I: 768 och II: 956 tillstyrks bifall till propositionen nr 56 under förutsättning att investeringsbanken blir ett medel för att bygga ut löntagarnas och samhällets inflytande i näringslivet. Bl. a. föreslås att företrädare för näringslivet och kreditväsendet inte skall ingå i styrelsen. Med hänsyn till bankens uppgifter och det förutsatta samarbetet med nuvarande kreditinstitut finner utskottet det inte lämpligt att utesluta denna representation.

De förslag till författningsändringar som framläggs i propositionen nr 102 föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Utskottets hemställan

Åberopande vad ovan anförts hemställer utskottet,

A. att riksdagen måtte avslå motionen II: 957, såvitt den avser uppskov till höstsessionen med behandlingen av propositionen nr 56;

B. att motionerna I: 766 och II: 955, såvitt de avser utredning angående behovet av ökad självfinansiering, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

C. att motionerna I: 766 och II: 955, såvitt de avser utredning i syfte att öka kreditinstitutens långfristiga kreditgivningskapacitet och förbättra företagens långfristiga kapitalförsörjningsmöjligheter, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

D. att motionerna I: 767 och II: 954, såvitt de avser författningsändringar i syfte att åstadkomma en bättre fungerande kapitalmarknad, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

E. att motionerna I: 766 och II: 955 samt I: 767 och II:

954, samlliga såvitt de avser AB Industrikredit och AB Företagskredit, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

F. att motionerna I: 767 och II: 954, såvitt de avser översyn av exportkreditfinansieringen, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

G. att motionerna I: 766 och II: 955, såvitt de avser utredning angående politiska åtgärder i syfte att öka kapitaltillgången, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

H. att motionerna I: 767 och II: 954, såvitt de avser författningsändringar i syfte att skapa legala förutsättningar för inrättande av ett enskilt refinansieringsinstitut, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

J. att motionerna I: 767 och II: 954, såvitt de avser inrättande av en stiftelse för industriell forskning och industriellt utvecklingsarbete, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

K. I. att riksdagen med bifall till propositionen nr 56, såvitt nu är i fråga, och med avslag på motionerna I: 766 och II: 955 samt I: 767 och II: 954, samtliga såvitt nu är i fråga, måtte

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder för bildande av ett statligt kreditaktiebolag för finansiering av investeringar inom näringslivet enligt de grunder som utskottet ovan angivit,

dels bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garanti intill ett belopp av 450 milj. kr. för bolagets förpliktelser,

samt

att motionerna I: 768 och II: 956, såvitt de icke besvarats genom vad utskottet ovan anfört och hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

II. att motionerna I: 766 och II: 955, såvitt de avser utredning rörande utformning av kreditgivningen för särskilt riskfyllda och långfristiga investeringar i näringslivet, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

III. att motionen II: 957, såvitt den icke behandlats under punkten A. ovan, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

IV. att riksdagen med avslag på motionerna I: 824 och II: 1028 samt I: 825 och II: 1029 måtte bifalla propositionen nr 102;

L. att motionerna I: 767 och II: 954, i den mån de, såvitt de hänvisats till bankoutskottet, icke behandlats ovan, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 maj 1967

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande

såvitt gäller utskottets hemställen under A:

från första kammaren: herrar Ståhle (s), Åke Larsson (s), Palm (s), Åkerlund (h), Lundin (s), Enarsson (h), Stefanson (fp)* och Mattsson (cp);

från andra kammaren: herrar Regnéll (h), Hagnell (s), Berglund (fp), Franzén i Motala (s), Bengtsson i Landskrona (s), Larsson i Umeå (fp) och Haglund (s);

såvitt gäller utlåtandet i övrigt:

från första kammaren: herrar Ståhle (s), Åke Larsson (s), Palm (s), Åkerlund (h), Lundin (s), Nils Theodor Larsson (cp)**, Enarsson (h) och Stefanson (fp)*;

från andra kammaren: herrar Regnéll (h), Hagnell (s), Berglund (fp), Franzén i Motala (s), Börjesson i Glömminge (cp), Bengtsson i Landskrona (s), Haglund (s) och Hylltander (fp).

* Ej närvarande vid justeringen.

** » » » » , såvitt avser punkterna E—L.

Reservationer

1. *vid utskottets hemställen under B.*

a) av herrar *Nils Theodor Larsson* (cp), *Stefanson* (fp), *Berglund* (fp), *Börjesson* i Glömminge (cp) och *Hylltander* (fp), vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande som börjar på s. 16 med orden »Utskottets bedömning av» och slutar på s. 17 med orden »inte är påkallad» bort utbytas mot ett avsnitt av följande lydelse:

»Näringslivets självfinansieringsförmåga har minskats kraftigt under 1960-talet. Såsom framhållits i propositionen har finansieringen av investeringarna hittills i stor utsträckning kunnat ske med hjälp av tidigare uppsamlade likvida medel. Likviditeten har emellertid nu nått en så låg nivå, att en fortsatt neddragning knappast är möjlig. I propositionen förutsättes,

att investeringarnas självfinansieringsgrad skall sjunka ytterligare men att denna minskning skall kunna kompenseras genom ökad lånefinansiering.

Utskottet delar den i motionerna och av åtskilliga remissinstanser framförda uppfattningen, att en sådan förskjutning kommer att skada investeringsviljan. Försämrade möjligheter till självfinansiering måste befaras minska framför allt benägenheten till risktagande investeringar. Detta medges också i propositionen genom statsrådets uttalande om att man inte kan bortse från risken att en sjunkande självfinansieringsgrad har en negativ effekt på företagens benägenhet att investera. Det finns, heter det vidare i propositionen, en kritisk punkt under vilken självfinansieringen inte bör sjunka, om tillväxten i vår ekonomi skall bestå. Men statsrådet skjuter problemet ifrån sig och godtar utan vidare, att självfinansieringsgraden sänkes ytterligare.

Den för näringslivet lämpliga självfinansieringsgraden är, såsom framhållits i motionerna I: 766 och II: 955, en besvärlig avvägningsfråga. Men det hör under alla förhållanden stå klart, att självfinansieringsförmågan nu sjunkit till alltför låg nivå och att den sålunda måste stärkas. Det synes utskottet därför nödvändigt att genom en parlamentarisk utredning överväga vilken grad av självfinansiering som måste anses nödvändig för olika företagstyper under växlande förhållanden, om en önskvärd ekonomisk tillväxt skall kunna säkras. Utskottet tillstyrker sålunda motionsyrkandet härom.»;

dels att utskottet under B. bort hemställa,

»att riksdagen med bifall till motionerna I: 766 och II: 955, såvitt nu är i fråga, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt parlamentarisk utredning och förslag till 1968 års riksdag angående behovet av ökad självfinansiering i olika företagstyper i enlighet med vad utskottet ovan angivit;»

b) av herrar Åkerlund (h), Enarsson (h) och Regnéll (h), vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande som börjar på s. 16 med orden »Utskottets bedömning av» och slutar på s. 17 med orden »inte är påkallad» bort ha följande lydelse:

»Utskottet vill understryka de skäl som i motionerna I: 767 och II: 954 anförts för att en ökad självfinansiering inom näringslivet är önskvärd. Förslag till hur en sådan skall åstadkommas har tidigare i år framlagts i motioner, vilka delvis redan behandlats av riksdagen. Mot den inställning till självfinansieringsfrågan som präglar propositionen nr 56 måste utskottet i vissa hänseenden resa bestämda invändningar. Främst gäller detta propositionens fördelningspolitiska resonemang, mot vilket i motionerna I: 767 och II: 954 riktas välgående kritik.»;

2. vid utskottets hemställan under C.

a) av herrar *Nils Theodor Larsson* (cp), *Stefanson* (fp), *Regnéll* (h), *Berglund* (fp), *Börjesson* i Glömminge (cp) och *Hylltander* (fp), vilka ansett

dels att det stycke på s. 17 i utskottets yttrande som börjar med orden »Tankegångar av det slag» och slutar med orden »direkt statlig kreditgivning» bort utbytas mot ett avsnitt av följande lydelse:

»Utskottet delar motionärernas uppfattning att en mera effektivt fungerande kreditmarknad bör kunna uppnås genom liberalisering av gällande bestämmelser. Det gäller bl. a. frågan om ökade möjligheter för kreditinstituten att bevilja krediter mot mindre rigorösa krav på realsäkerhet än för närvarande. Med en sådan uppmjukning bör en mer utvecklingsfrämjande fördelning av kapitalet mellan olika företag och projekt kunna möjliggöras. Vidare är det önskvärt med större möjligheter för kreditinstituten att bevilja långfristiga, tidsbestämda lån, som ger företagen bättre förutsättningar att planera sin långsiktiga investeringsverksamhet. Särskilt viktigt är det att kreditinstituten ges större möjligheter att förmedla medel från allmänna pensionsfonden till näringslivets investeringar. I syfte att öka företagens kapitalanskaffningsmöjligheter bör, såsom motionärerna framhållit, även övervägas exempelvis nya kreditformer och olika frågor rörande kreditinstitutens placeringsbestämmelser, aktiemarknadens funktionssätt, friare internationella kapitalrörelser m. m. Nödvändigt är givetvis att i sammanhanget utreda i vilken mån ett statligt garantisystem kan bli erforderligt.

Frågor av ovan antytt slag bör i enlighet med vad som förordats i motionerna I: 766 och II: 955 prövas skyndsamt av en parlamentarisk utredning.»;

dels att utskottet under C. bort hemställa,

»att riksdagen med bifall till motionerna I: 766 och II: 955, såvitt nu är i fråga, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt parlamentarisk utredning och förslag till 1968 års riksdag angående en liberalisering av gällande bestämmelser i syfte att *dels* öka kreditinstitutens långfristiga kreditgivningskapacitet, *dels* förbättra företagens långfristiga kapitalförsörjningsmöjligheter enligt av utskottet ovan angivna grunder;»

b) av herrar *Åkerlund* (h) och *Enarsson* (h).

3. vid utskottets hemställan under D.

av herrar *Åkerlund* (h), *Enarsson* (h) och *Regnéll* (h), vilka ansett

dels att det avsnitt i utskottets yttrande som börjar på s. 18 med orden »Av de här» och slutar på s. 19 med orden »avstyrker utskottet förslaget» bort utbytas mot ett avsnitt av följande lydelse:

»En väl fungerande aktiemarknad är en förutsättning för att näringslivet i erforderlig utsträckning skall kunna förses med riskvilligt kapital. För att en breddning och aktivering av aktiemarknaden skall kunna komma till stånd vore det en fördel om bankerna finge möjlighet att i ökad utsträckning biträda företagen vid utplacering av aktier. En typ av medverkan, som i utlandet är gängse, är att ett finansinstitut åtar sig försäljning i fast räkning, något som dels gagnar den ursprunglige säljaren, dels också kan ha en stabiliserande inverkan på kursutvecklingen. Banklagens förbud för bankerna att annat än i vissa undantagsfall förvärva aktier gör det i vårt land omöjligt för bankerna att använda denna metod. Utskottet förordar i likhet med motionärerna att banklagens bestämmelser överses på denna punkt.

Utskottet delar också motionärernas uppfattning att bankernas säkerhetsbestämmelser i många fall är onödigt hindersamma för de kreditökande företagen. Kravet på formell säkerhet betonas sålunda alltför starkt, medan andra, vid en rationell kreditbedömning mera väsentliga omständigheter inte kan bli tillbörligt beaktade. En översyn av bestämmelserna enligt motionärernas förslag ter sig alltså väl motiverad.

Vad beträffar emissionskontrollen finner utskottet det uppenbart att den aldrig har utgjort någon lämplig penningpolitisk metod. Dess huvudsyfte att förebygga ränteglidningar och svårigheter för bostadsbyggandets finansiering skulle kunna uppnås med andra, mindre skadliga medel. Bland dess ogynnsamma verkningar är att den leder till ett kösystem och till att kredittransaktioner kommer att i olycklig utsträckning äga rum utanför den organiserade marknaden. Utskottet förordar i likhet med motionärerna att emissionskontrollen avskaffas.»;

dels att utskottet under D. bort hemställa,

»att riksdagen med bifall till motionerna I: 767 och II: 954, såvitt nu är i fråga, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte i syfte att åstadkomma en bättre fungerande kapitalmarknad förelägga 1967 års höstriksdag förslag om författningsändringar i enlighet med vad utskottet ovan angivit;»

4. vid utskottets hemställan under E.

av herrar Åkerlund (h), Nils Theodor Larsson (cp), Enarsson (h) Stefanson (fp), Regnéll (h), Berglund (fp), Börjesson i Glömminge (cp) och Hylltander (fp), vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande som börjar på s. 19 med orden »Utskottet delar helt» och slutar på s. 20 med orden »och AB Företagskredit» bort utbytas mot ett avsnitt av följande lydelse:

»Utskottet vill understryka vikten av att utvecklingsbara mindre och medelstora företag får nytta av nya kreditgivningsformer på samma villkor

som större företag. Det är emellertid också angeläget, att den kreditgivning, som nu är särskilt inriktad på mindre företag, effektiviseras. Utskottet delar helt motionärernas uppfattning, att kreditgivning genom AB Industri-kredit och AB Företagskredit är ett effektivt sätt att främja de mindre och medelstora företagens kapitalförsörjning. Inför det växande investerings-behov, som framträder inom näringslivet och inte minst hos de mindre företagen, bör nämnda specialinstitut få sin kreditgivningskapacitet avse-vårt utökad.

På grund av det anförda tillstyrker utskottet de i motionerna I: 766 och II: 955 föreslagna åtgärderna för fördubbling av aktiekapitalen i AB Indu-strikredit och AB Företagskredit. Härigenom tillgodoses också det önske-mål som i motionerna I: 767 och II: 954 framställts beträffande dessa in-stitut.»;

dels att utskottet under E. bort hemställa,

»att riksdagen med bifall till motionerna I: 766 och II: 955, såvitt nu är i fråga, och i anledning jämväl av mo-tionerna I: 767 och II: 954, såvitt nu är i fråga, måtte

dels i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte uppta förhandlingar med delägarna i AB Indu-strikredit och AB Företagskredit om fördubbling av aktie-kapitalen i dessa institut för utökning av kreditgivnings-kapaciteten och om andra åtgärder som i enlighet med vad utskottet ovan anförd kan effektivisera institutens kredit-givning,

dels bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ut-färda garantiförbindelser på 12 milj. kr. resp. 6 milj. kr. att utöver tidigare förbindelser ingå i AB Industri-kredits och AB Företagskredits garantifonder;»

5. vid utskottets hemställan under F.

av herrar Åkerlund (h), Nils Theodor Larsson (cp), Enarsson (h), Ste-fanson (fp), Regnéll (h), Berglund (fp), Börjesson i Glömminge cp) och Hylltander (fp), vilka ansett

dels att det stycke på s. 20 i utskottets yttrande som börjar med orden »Motionärerna har inte» och slutar med orden »4 miljarder kr.» bort utbytas mot ett stycke av följande lydelse:

»Utskottet finner motionärernas argument bärande och tillstyrker att den av dem begärda översynen kommer till stånd.»;

dels att utskottet under F. bort hemställa,

»att riksdagen med bifall till motionerna I: 767 och II: 954, såvitt nu är i fråga, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en översyn av exportkreditfinansie-ringen i enlighet med vad utskottet ovan anförd;»

6. vid utskottets hemställan under G.

a) av herrar *Nils Theodor Larsson* (cp), *Stefanson* (fp), *Regnéll* (h), *Berglund* (fp), *Börjesson* i Glömminge (cp) och *Hyltander* (fp), vilka ansett

dels att det stycke på s. 20 i utskottets yttrande som börjar med orden »Yrkanden i samma» och slutar med orden »det enskilda sparandet» bort utbytas mot ett stycke av följande lydelse:

»Yrkanden om åtgärder i syfte att främja det frivilliga sparandet har i åtskilliga sammanhang framförts inom riksdagen men hittills inte nått önskvärda resultat. Utskottet vill understryka angelägenheten av att vidgade sparstimulerande åtgärder kommer till stånd. Ett ökat enskilt sparande är en förutsättning för att kreditmarknaden skall kunna fungera effektivt. I det förevarande näringspolitiska sammanhanget är det enligt utskottets mening av väsentligt intresse att på sätt som förordats i motionerna I: 766 och II: 955 pröva grunddragen i de politiska åtgärder, som behövs för att öka den samlade kapitaltillgången i landet, i första hand genom stimulans av enskilt sparande.»

dels att utskottet under G. bort hemställa,

»att riksdagen med bifall till motionerna I: 766 och II: 955, såvitt nu är i fråga, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt parlamentarisk utredning och förslag till 1968 års riksdag angående grunddragen i de politiska åtgärder som behövs för att öka den samlade kapitaltillgången i landet, i första hand genom stimulans av enskilt sparande;»

b) av herrar *Akerlund* (h) och *Enarsson* (h).

7. vid utskottets hemställan under H.

av herrar *Akerlund* (h), *Enarsson* (h) och *Regnéll* (h), vilka ansett

dels att det stycke på s. 21 i utskottets yttrande som börjar med orden »Utskottet vill i detta» och slutar med orden »till årets höstriksdag» bort utbytas mot ett avsnitt av följande lydelse:

»Utskottet har i sin granskning av detta förslag funnit att det, i förhållande till förslaget i proposition nr 56 om ett statligt kreditaktiebolag, bl. a. har följande viktiga fördelar.

1. Kreditmarknadsmekanismen förblir i princip oförändrad.

2. Kreditbedömningen förblir decentraliserad.

3. Något särskilt inflytande på det i andra hand låntagande företaget utövas ej från Näringskredits sida.

4. Återfinansieringsformen innebär, att affärsbankernas kreditbedömningsresurser kan utnyttjas. De administrativa problemen förblir därmed hanterliga.

5. Den statliga affärsbanken, Sveriges kreditbank, förutsättes delta. Härigenom kan statliga initiativ framföras och de statliga företagens intressen bli tillgodosedda i konkurrens med andra företags önskemål.

6. Genom att affärsbankerna är institutets låntagare kan de av institutet utgivna upplåningsbevisen anses fondgilla och godtagbara på kapitalmarknaden samt i vad avser allmänna pensionsfondens placering. Säkerhetskonstruktionen är starkare än vad som i dag, i vad gäller återlånerna, accepteras i fråga om placering av allmänna pensionsfondens medel.

7. Ett enskilt återfinansieringsinstitut av här föreslagen typ har fördelar från stabiliseringspolitisk synpunkt.

Utskottet tillstyrker därför vad i motionerna I: 767 och II: 954 anförts i denna del.»;

dels att utskottet under H. bort hemställa,

»att riksdagen med bifall till motionerna I: 767 och II: 954, såvitt nu är i fråga, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte i syfte att skapa legala förutsättningar för inrättande av ett enskilt refinansieringsinstitut förelägga 1967 års höstriksdag förslag om författningsändringar i enlighet med vad utskottet ovan anført;»

8. vid utskottets hemställan under J.

av herrar Åkerlund (h), Enarsson (h) och Regnéll (h), vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande som börjar på s. 22 med orden »Utskottet finner det» och slutar på s. 23 med orden »den nya forskningsstiftelsen» bort utbytas mot ett stycke av följande lydelse:

»Utöver de här redovisade åtgärderna för att främja industriell forskning och industriellt utvecklingsarbete är ytterligare statliga åtgärder på området angelägna. I likhet med motionärerna vill utskottet förordna, att en särskild stiftelse tillskapas med uppgift att ekonomiskt stödja forsknings- och utvecklingsarbete som bedrivs av företag individuellt eller i samverkan. En stiftelse av detta slag bör vara ägnad att särskilt bidra till att grundforskningens resultat kan omsättas i praktisk tillämpning. Den betydelse som stiftelsen skulle kunna få för de mindre och medelstora företagens utveckling vill utskottet särskilt understryka. Utskottet — vars prövning av motionärernas förslag i detta hänseende inte omfattar själva anslagsfrågan — förordar att riksdagen fattar principbeslut om att en stiftelse av här nämnt slag skall inrättas och bemyndigar Kungl. Maj:t att vidta erforderliga åtgärder i detta syfte. Att besluta om stiftelsens närmare utformning torde sålunda få ankomma på Kungl. Maj:t.»;

dels att utskottet under J. bort hemställa,

»att riksdagen med bifall till motionerna I: 767 och II: 954, såvitt nu är i fråga, måtte bemyndiga Kungl. Maj:t

att vidta åtgärder för inrättande av en stiftelse för industriell forskning och industriellt utvecklingsarbete i enlighet med vad utskottet ovan anfört;»

9. vid utskottets hemställan under K.

a) av herrar Åkerlund (h), Enarsson (h) och Regnéll (h), vilka ansett dels att det stycke i utskottets yttrande som börjar på s. 23 med orden »Utskottet har i det» och slutar på s. 25 med orden »från utskottets sida» bort utbytas mot ett avsnitt av följande lydelse:

»Författningsändringar bör enligt utskottets uppfattning ske i syfte att skapa legala förutsättningar för inrättande av ett *enskilt* refinansieringsinstitut. I propositionen nr 56 har däremot föreslagits inrättande av ett *statligt* kreditaktiebolag för finansiering av investeringar inom näringslivet. Till stöd för detta förslag anföres i propositionen att näringslivets strukturomvandling skulle föranleda särskilda finansieringsproblem, vilka ej utan statlig medverkan skulle kunna lösas. Sålunda säges att det i framtiden oftare än nu kommer att uppstå behov av finansieringsinsatser, som i det enskilda fallet kan bli stora och långsiktiga ävensom innovationsbetonade och därmed riskfyllda. Vidare framhålles att samhällsekonomiska överväganden och en samverkan med de övriga verksamhetsområden, där staten har styrande funktioner, skulle tala för inrättande av ett statligt kreditaktiebolag.

Strukturrationaliseringen är enligt utskottets erfarenhet inget nytt fenomen. Svenskt näringsliv har befunnit sig under en ständig omvandling, vilken ibland rentav fått krisartade förlopp, och ändå framgått starkt ur processen. Såvitt utskottet kunnat finna har ingen sådan dramatisk förändring inträtt i strukturomvandlingen, att långtgående statliga ingrepp på finansieringsområdet erfordras. De företagskoncentrationer och driftsinskränkningar, som redovisats under senare tid, har till övervägande del föranletts av dämpningen i den internationella konjunkturen och av de oberoende härav fortgående inhemska kostnadsstegringarna. Finansieringen av näringslivets fortsatta utveckling bereder därför icke, enligt utskottets mening, problem av den art som i propositionen göres gällande. En fri, flexibel och mångsidig kreditmarknad i huvudsak organiserad efter nuvarande mönster är i och för sig helt i stånd att lösa de finansieringsproblem som även en snabb strukturomvandling kan föranleda. De kompletteringar av kreditmarknadens organisation med ett enskilt återfinansieringsinstitut och speciella åtgärder i fråga om emissionskontroll och moderniserad banklagstiftning m. m. i syfte att förbättra kredit- och kapitalmarknadernas funktionsätt som utskottet funnit erforderliga kan komma till stånd inom ramen för nuvarande väsentligen enskilda kreditväsen.

Utskottet anser vidare att ett fritt på enskild grund uppbyggt och förval-

tat dynamiskt näringsliv icke gagnas av att staten utsträcker sin makt över delar av kreditväsendet.

I propositionen uttalade farhågor för att framtida finansieringsinsatser för enskilda projekt skulle kunna bli av sådan storleksordning och långfristig karaktär att de skulle överstiga det nuvarande kreditväsendets kapacitet kan utskottet inte dela. Utskottet vill erinra om att för svenska förhållanden mycket betydande projekt redan kunnat finansieras utan statlig medverkan, att kapitalanskaffningen normalt äger rum i ett flertal olika former, som var för sig icke behöver vara oöverkomliga, samt att i sista hand möjligheten att satsa på stora objekt alltid måste avvägas mot därmed förenade risker, vilket ingen kreditgivare, statlig eller privat, kan bortse från. Något exempel har hittills icke åberopats till stöd för att något seriöst investeringsprojekt icke kommit till stånd på grund av sin storlek.

Vad i propositionen anförts om behovet av ett finansieringsinstitut som kan tillåtas arbeta med ett större mått av risktagning än eljest kan medges befintliga kreditinstitut ger utskottet anledning till att framhålla att risktagandet i det enskilda näringslivet icke bör övervältras på upplånade pengar utan även i fortsättningen principiellt bör åvila företagens egna medel. Den starka betoningen av de stora produktionsenheternas betydelse finner utskottet dessutom orealistisk. I vårt land svarar de mindre och medelstora företagen för den största delen av produktionen och sysselsättningen. Därest en prioritering av de mycket stora investeringsprojekten skulle komma till stånd genom inrättande av ett statligt kreditaktiebolag torde en ofrånkomlig följd därav bli att ett stort antal mindre, lönsammare och utvecklingsbara projekt måste skjutas åt sidan.

Att samhällsekonomiska överväganden och behovet av samspel mellan samhällets olika verksamhetsområden skulle utgöra bärande skäl för ett statligt kreditaktiebolag kan utskottet inte finna. Ett ökat direkt statligt företagande ävensom ökat statligt inflytande över näringslivet i övrigt skulle enligt utskottets mening kunna medföra allvarliga nackdelar för en fortsatt snabb välståndsutveckling. Vad beträffar finansieringen av riskfyllda objekt i de statliga företagen anser utskottet att dessa skall beslutas av riksdagen och icke överföras till ett statligt kreditaktiebolags prövning.

Utskottet vill vidare erinra om att den sittande kreditinstitututredningen bland annat har att förutsättningslöst utreda frågor med avseende på kreditmarknadens institutionella ram och arbetsformer. Det förefaller utskottet även av den anledningen olämpligt att besluta i frågan om ett statligt kreditaktiebolag utan att samordning skeit med denna utredning, vilken beräknas slutföra sitt arbete under 1967.

Under åberopande av vad nu sagts och av att utskottet förordar författningsändringar för att möjliggöra inrättande av ett enskilt återfinansieringsinstitut m. m. avstyrker utskottet det i propositionen nr 56 framlagda

förslaget om bildande av ett statligt kreditaktiebolag. Härav framgår att utskottet avstyrker motionerna I: 766 och II: 955 i här aktuella delar och motionerna I: 768 och II: 956 ävensom de i motionen II: 957 framförda utredningskraven.

En konsekvens av utskottets här redovisade ställningstagande är vidare att de i propositionen nr 102 föreslagna författningsändringarna inte bör vidtagas, såvitt de föranletts av förslaget om inrättande av en statlig investeringsbank. Däremot har utskottet ingenting att erinra mot att riksdagen godtar de formella ändringar som utan samband med huvudfrågan föreslagits ske i reglementet angående allmänna pensionsfondens förvaltning.»;

dels att utskottet under K. I och IV bort hemställa,

»I. att riksdagen med bifall till motionerna I: 767 och II: 954, såvitt nu är i fråga, måtte med avslag på motionerna I: 766 och II: 955, såvitt gäller där under punkterna A. 1 och A. 3 föreslagna bemyndiganden, samt motionerna I: 768 och II: 956 avslå propositionen nr 56;

— — —

IV. att riksdagen måtte

dels i anledning av propositionen nr 102, såvitt nu är i fråga, och motionerna I: 824 och II: 1028, såvitt nu är i fråga, för sin del antaga det förslag till förordning om ändring i reglementet den 28 maj 1959 (nr 293) angående allmänna pensionsfondens förvaltning vilket såsom *bilaga 1* är fogat till detta utlåtande,

dels i övrigt avslå propositionen nr 102 och finna motionerna I: 825 och II: 1029 härigenom hesvarade;»

b) av herrar *Nils Theodor Larsson* (cp), *Stefanson* (cp), *Berglund* (fp), *Börjesson* i Glömminge (cp) och *Hyllander* (fp), vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande som börjar på s. 21 med orden »Nära besläktat med» och slutar på s. 22 med orden »förslaget om utredning» bort utgå,

dels att det avsnitt i utskottets yttrande som börjar på s. 23 med orden »Utskottet har i det» och slutar på s. 25 med orden »från utskottets sida» bort ha följande lydelse:

»De akuta näringslivsproblemen beror delvis på yttre faktorer men har även till stor del orsakats av den förda skattepolitiken och ekonomiska politiken, som medfört att i åtskilliga fall även företag med goda utvecklingsmöjligheter fått inskränka eller lägga ner driften.

Den nyligen framlagda kompletteringspropositionen ger en dystert bild av den svenska ekonomin med inslag av låg produktionstillväxt, kraftiga pris-

stegringar och arbetslöshet. Det har från olika håll varnats för att den förda politiken leder till en sådan utveckling. Krav har framförts på en mer aktiv näringspolitik — på t. ex. en skattereform, som kan stimulera produktion och arbetsvilja, effektiva åtgärder mot inflationen och insatser för en förbättrad kreditförsörjning för näringslivet bl. a. genom ökat utnyttjande av allmänna pensionsfondens medel och främjande av det enskilda sparandet. I motionerna I: 766 och II: 955 ställes ytterligare sådana krav. Förslagen har emellertid inte vunnit gehör hos regeringen.

Den tekniska och ekonomiska utvecklingen och det läge, som den förda politiken skapat, gör det angeläget att ordna nya kreditgivningsmöjligheter för projekt av långsiktig och riskbärande karaktär.

Regeringen har lagt fram förslag om inrättande av en statlig investeringsbank utan att ha låtit frågan undergå någon egentlig utredning. Propositionen grundar sig på två promemorior från finansdepartementet. Promemoriorna sändes på remiss efter särskild uppmaning från oppositionen och näringslivet. Av de 17 remissinstanserna ansåg 13, att denna PM inte kunde duga som underlag för beslut. Av de fyra instanser, som sålunda accepterade att promemoriorna lades till grund för beslut, anförde tre på olika punkter kritik mot materialets knapphändighet.

Knappast någonting i det stora problemkomplex som regeringens förslag avser kan sägas vara tillfredsställande utrett. Bl. a. följande frågor behöver utförligt belysas:

Hur stort är behovet av långsiktig och riskbärande kreditgivning inom olika delar av näringslivet och i olika typer av företag?

Hur skall en investeringsbank vara organiserad mera i detalj för att möta det lånebehov som det kan ankomma på den att tillgodose och vilka riktlinjer skall gälla för bankens placeringspolitik?

I motionerna I: 766 och II: 955 ges ytterligare exempel på frågor som bör utredas innan en permanent ordning i detta avseende genomföres. Det framhålls även att vad regeringen i realiteten begär är närmast en fullmakt in blanco att efter riksdagsbeslutet utforma en statlig investeringsbank efter de önskemål, som den då kan finna angelägna.

Utskottet vill särskilt erinra om de risker för maktkoncentration och monopol som en bank av föreslagen typ innebär. Banken skulle få monopolställning på en viktig del av kreditmarknaden, nämligen den som avser långfristig, riskbärande kreditgivning av större omfattning utanför obligationsmarknaden. En sådan monopolisering skulle innebära stora risker för misstag, ledande till felinvesteringar och såväl företagsekonomiska som samhällsekonomiska förluster. Investeringsbankens monopolställning skulle kunna utnyttjas för tvångsmässig sammanläggning och med hänsyn till den aktieförvärvsrätt som föreslås t. o. m. för direkt socialisering av företag.

Propositionens uttalande, att en statlig investeringsbank inte leder till

ökad maktkoncentration utan tvärtom tillför marknaden ett balanserande element anser utskottet inte förtjäna beaktande. Utskottet ansluter sig i denna fråga till den argumentering som framförs i motionerna I: 766 och II: 955.

Den parlamentariska utredning som utskottet förordar bör som huvuduppgift få att finna en utformning av ifrågavarande kreditgivningsverksamhet, som så långt möjligt undviker maktkoncentration och därmed förenade risker för maktmissbruk. Riktlinjerna bör vara att föreslå sådana ändringar i gällande bestämmelser, som gör det möjligt att skapa nya enskilda kreditinstitut och etablera konkurrens med en under statens medverkan inrättad investeringsbank. I detta sammanhang kan även frågan om ett refinansieringsinstitut av den art som föreslås i motionerna I: 767 och II: 954 komma under övervägande. Frågan om en förändrad organisation, så att denna bygger på delägarskap mellan staten och kreditinstituten, bör undersökas. En viktig fråga är hur en statsgaranti bör utformas för att täcka vissa risker i samband med utlåning till såväl en halvstatlig investeringsbank som på privat grund uppbyggda konkurrerande investeringsinstitut. Utredningen bör undersöka näringslivets och bankernas intresse för en aktiv medverkan enligt de linjer, som här skisserats.

Utredningsarbetet bör drivas med sikte på att möjliggöra beslut under våren 1968 om en permanent ordning på denna del av kreditmarknaden. En bank bör nu inrättas som successivt får inpassa sin verksamhet på kreditmarknaden. Under tiden som banken utvecklas bör mer permanenta lösningar av näringslivets kapitalproblem utredas, t. ex. genom modifieringar av banklagstiftningen. Utskottet vill i detta sammanhang särskilt understryka betydelsen av åtgärder i syfte att åstadkomma en bättre fungerande kapitalmarknad.

Den bank som nu föreslås inrättad skall utöver vad som nyss sagts ha följande organisation och verksamhet under budgetåret 1967/68.

Banken skall ha ett aktiekapital på 425 milj. kr och en reservfond på 45 milj. kr. För ändamålet anvisas ett investeringsanslag å 470 milj. kr. Fullmäktige i riksgäldskontoret bemyndigas ikläda staten garanti intill ett belopp av 425 milj. kr. för bolagets förpliktelser.

För första året är en ram för den totala utlåningen på 1,5 miljard kr. tillräcklig.

Banken skall ej kunna utnyttjas i socialiseringssyfte genom aktieförvärv. Banken skall stå under tillsyn av bankinspektionen.

Bankens klart uttalade syfte skall vara en långsiktig höjning av produktiviteten inom näringslivet. Verksamheten skall vara affärsmässig. Någon subventionering får ej förekomma.

Banken bör kunna ge lån utan alltför stränga krav på formella säkerheter. S. k. blancokrediter skall dock inte få beviljas till högre belopp än

hälften av bankens aktiekapital. Banken skall ha rätt att medverka vid emissioner på samma villkor som gäller för andra kreditinstitut.

Avgörande för bankens medverkan i viss långivning skall vara bedömningen av projektens art, inte företagets storleksordning. Utvecklingskraftiga mindre och medelstora företag skall således få nytta av den nya banken på samma villkor som större.

I motionerna I: 768 och II: 956 föreslås att företrädare för näringslivet och kreditväsendet inte skall ingå i styrelsen för en statlig investeringsbank. Med hänsyn till de uppgifter som den av utskottet föreslagna banken skall fullgöra och till det förutsatta samarbetet med nuvarande kreditinstitut finner emellertid utskottet en sådan representation väsentlig.

I motionerna I: 825 och II: 1029 yrkas i anslutning till förslaget att investeringsbanken skall stå under bankinspektionens tillsyn avslag på propositionen nr 102, i vad den avser ändring av 274 § 2 mom. lagen om försäkringsrörelse. Utskottet tillstyrker motionerna och godtar alltså i övrigt de förslag som framläggs i propositionen nr 102.»

dels ock att utskottet under K. I, II och IV bort hemställa,

»I. att riksdagen i anledning av propositionen nr 56, såvitt nu är i fråga, måtte med bifall till motionerna I: 766 och II: 955, såvitt nu är i fråga, och med avslag på motionerna I: 767 och II: 954, punkten I,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder för bildande av ett statligt kreditaktiebolag för finansiering av investeringar inom näringslivet enligt de grunder som utskottet ovan angivit,

dels bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garanti intill ett belopp av 425 milj. kr. för bolagets förpliktelser,

samt

att motionerna I: 768 och II: 956, såvitt de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört och hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

II. att riksdagen med bifall till motionerna I: 766 och II: 955, såvitt nu är i fråga, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt parlamentarisk utredning och förslag till 1968 års riksdag angående utformningen av kreditgivningen för särskilt riskfyllda och långsiktiga investeringar i näringslivet i enlighet med vad utskottet ovan anfört;

IV. att riksdagen med bifall till propositionen nr 102, utom i vad den avser ändrad lydelse av 274 § 2 mom. lagen

om försäkringsrörelse, och med avslag på motionerna I: 824 och II: 1028, utom i vad de avser nu nämnda författningsrum, måtte

dels med bifall till motionerna I: 825 och II: 1029 för sin del antaga det förslag till lag angående ändrad lydelse av 274 § lagen den 17 juni 1948 (nr 433) om försäkringsrörelse vilket såsom *bilaga 2* är fogat till detta utlåtande samt finna motionerna I: 824 och II: 1028, i vad de avser 274 § 2 mom. nämnda lag, härigenom besvarade,

dels antaga övriga vid propositionen fogade författningsförslag;»

Särskilda yttranden

av herrar *Nils Theodor Larsson* (cp), *Stefanson* (fp), *Berglund* (fp), *Börjesson* i Glömminge (cp) och *Hyltander* (fp)

1. angående behovet av kapital för projekt av långsiktig, forskningskrävande och produktutvecklande karaktär:

Två typer av strävanden har på de senaste åren blivit karakteristiska för näringslivets bemödanden att öka sin produktivitet och konkurrenskraft. Den ena gäller själva företagsstrukturen, fusionering av företag och fördelning av arbetsuppgifter mellan olika produktionsenheter med samma ägarintressen. Den andra gäller rationalisering av produktionsmetoder och en oberoende av förändringar i ägandeförhållandena fortgående koncentration och specialisering av produktsortimenten inom företagen. Den senare typen av utveckling är, frånsett specialproblem inom vissa branscher, av sannolikt större betydelse än den första.

För en kontinuerlig effektivisering och omstrukturering av produktionsapparaten krävs betydande investeringar. En viktig förutsättning för att dessa skall komma till stånd är att näringslivet får erforderlig tillgång till kapital. Särskilt viktigt för att företagen ej skall komma efter i utvecklingen och riskera att ej kunna överleva är att kapitaltillgången underlättas för projekt av långsiktig, forskningskrävande och produktutvecklande karaktär. Det är ett känt faktum att företagen för att fortleva måste satsa starkt på forsknings- och utvecklingsarbete i olika former. Detta torde i speciellt hög grad vara fallet för ett litet land som Sverige med dess starka beroende av den internationella handeln. Denna förskjuts ständigt mot nya varor. Ett land, som genom egen forskning kan utveckla nya produkter och processer i stället för att endast imitera andra länders framsteg, får i många sammanhang ett temporärt tekniskt försprång. Därigenom har man möjlighet att själv styra utvecklingen inom näringslivet i stället för att tvingas

till drastiska förändringar, när situationen så småningom blir ohållbar från effektivitets- och konkurrenssynpunkt. Det har visat sig att utvecklingspådrivande innovationer ofta sker inom mindre och medelstora företag, som i stor utsträckning kännetecknas av en stark specialisering av produkt-sortiment och tillverkningsprocesser.

Näringslivets forsknings- och utvecklingsarbete är synnerligen kapitalkrävande och ofta mycket tidsödande. Det ospänner en lång kedja av insatser. Åtskilligt av det arbete som läggs ned på forskning och utvecklingsarbete måste ibland förkastas och är därför av mycket riskfylld karaktär. För de projekt, som förefaller värda att satsa mer på, tillkommer dyrbar produkt- och processutveckling, nyanskaffning av maskiner, nyutbildning av arbetskraft m. m. I många branscher går utvecklingen så snabbt att det är risk för att forskningsresultaten är föråldrade, innan de utmynnat i produkter, som nått marknadsföringsstadiet.

Erfarenheterna har visat att det ofta är forsknings- och utvecklingsprojekten, som företagen tvingas skjuta åt sidan, då kapitaltillgången är otillräcklig. I synnerhet torde detta vara fallet då självfinansieringsmöjligheterna försämras. Att finansiera osäkra och långsiktiga forsknings- och utvecklingsprojekt med lånade pengar står sannolikt inte i överensstämmelse med vare sig företagets eller kreditgivarnas önskemål. Den negativa effekten av ovannämnda förhållanden på hela vår ekonomi i form av uteblivna produktionsökningar och arbetstillfällen kan på längre sikt bli mycket kännsbar. Ett i längden effektivt och konkurrenskraftigt näringsliv ligger givetvis i såväl samhällets som de enskilda individernas intresse; de senares möjligheter till ökat välbefinnande och trygghet baseras därpå. Det måste därför vara en angelägen uppgift för staten att om så krävs medverka till en förbättrad kapitalförsörjning för näringslivet till gagn för hela vår ekonomi.

Vi har vid årets riksdag lagt fram förslag om ökade forskningsanslag. Vi har även yrkat på vidgade möjligheter för avdragsrätt vid taxeringen för forskningskostnader. Vi kommer i annat sammanhang att framlägga förslag till väsentligt ökade insatser för att främja forskning och utvecklingsarbete.

2. angående i utlåtandet behandlade frågor i allmänhet:

Då den splittrade utskottsbehandlingen gjort det svårt att i reservationer inlägga helhetsbilden av vår inställning till frågan om finansieringen av näringslivets investeringar och då det av tekniska och praktiska skäl varit omöjligt att genom reservationer markera varje punkt i utskottets motivering där vår uppfattning inte överensstämmer med utskottsmajoritetens, vill vi genom ett särskilt yttrande sammanfatta våra synpunkter.

Mittenpartierna har år efter år fört fram krav på en mer aktiv näringspolitik, innefattande inte minst förbättrade investeringsmöjligheter. Den

politik, som regeringen fört, har inte i tillräcklig grad tagit hänsyn till näringslivets investeringsbehov. I åtskilliga fall har regeringspolitiken medfört, att även företag med goda utvecklingsmöjligheter fått lägga ned driften.

Vi finner det angeläget med nya kreditgivningsmöjligheter för projekt av långsiktig och riskbärande karaktär. Det akuta läget gör det nödvändigt, att en sådan kreditgivning omedelbart kommer till stånd. Med statens medverkan bör uppbyggnaden av en investeringsbank nu påbörjas.

En mera permanent utformning av en sådan ny kreditgivning måste prövas av en parlamentarisk utredning. Viktigast är härvid att undvika monopol och maktkoncentration, som innebär stora risker för misstag och därmed felinvesteringar och såväl företagsekonomiska som samhällsekonomiska förluster.

I ett aktuellt program för förbättring av näringslivets investeringsmöjligheter samt för ökad effektivitet i produktionen och trygghet i sysselsättningen bör enligt vår mening följande särskilt uppmärksammas:

1. Uppbyggnaden av en investeringsbank med statens medverkan skall omedelbart påbörjas. Redan nu måste sådana grunder fastställas, att socialiseringspolitik förhindras. Investeringsbanken bör nu tillföras ett statligt kapital av 470 milj. kronor och medges upplåningsrätt så att en kreditgivningskapacitet under första året av 1,5 miljard kronor uppnås.

2. Den mera permanenta utformningen av en ny kreditgivning för projekt av långsiktig och riskbärande karaktär skall prövas skyndsamt genom en parlamentarisk utredning och beslutas av 1968 års riksdag. Som riktlinjer skall i första hand gälla, att monopolisering måste undvikas samt att effektivitet och affärsmässighet skall främjas genom maktbalans i en halvstatlig investeringsbank och/eller konkurrens mellan olika institut.

3. Banklagstiftningen bör liberaliseras så att även redan existerande kreditinstitut av olika slag får ökade möjligheter att konkurrera och större möjligheter att bevilja långfristiga, tidsbestämda lån.

4. En ökad del av allmänna pensionsfondens medel bör slussas ut till investeringar i näringslivet genom såväl redan existerande kreditinstitut som nya sådana. Återlånerätten i allmänna pensionsfonden bör vidgas.

5. De mindre och medelstora företagens investeringsbehov måste beaktas genom såväl den nya kreditgivningsformen som den kreditgivning, som är särskilt inriktad på sådana företag. I det aktuella läget bör AB Industri-kredit och AB Företagskredit effektiviseras och deras kreditgivningskapacitet ökas bl. a. genom fördubbling av aktiekapitalen samt hantverks- och industrilånefonden förstärkas genom tilläggsanslag på 24 milj. kronor.

6. För en effektivt fungerande kreditmarknad är det särskilt viktigt att det enskilda sparandet stimuleras. I detta syfte bör skattelättnader upp till ett bestämt maximibelopp medges för medel, som sparats under viss tid på särskilt konto eller för vissa ändamål.

7. Näringslivets möjligheter till självfinansiering måste förbättras genom bl. a. ökade möjligheter till resultatutjämnning vid beskattningen, förbättrade avskrivningsmöjligheter och en omläggning av beskattningen, innefattande bl. a. avskaffande av omsättningskatten på näringslivets investeringar.

8. Resurserna inom lokaliseringspolitiken måste förstärkas väsentligt. Strukturrationaliseringen föranleder i många fall ökat behov av en aktiv lokaliseringspolitik.

9. Det arbetsmarknadspolitiska programmet måste skyndsamt utbyggas i syfte att främja näringslivets effektivitet och garantera de anställdas trygghet. Särskilt angeläget är ett utökat stöd åt den äldre arbetskraften och annan svårplacerad arbetskraft.

10. Viktigt är att försörjningsmöjligheterna ökas även genom allmän sysselsättningsförsäkring, förbättrat avgångsvederlag och en bättre ordning för förtidspensionering.

11. En allmän skattereform, innebärande omläggning till mervärdeskatt, sänkning av marginalskatterna och sänkt inkomstskatt för lägre inkomster, är angelägen även i syfte att stimulera arbetsvilja och individuella produktionsinsatser.

12. Kampen mot penningvärdeförsämringen måste kraftigt skärpas. En effektiv stabiliseringspolitik är en förutsättning för ett ökat sparande och därmed en väsentlig grund för tryggheten i arbetet och en tillfredsställande ekonomisk utveckling.

Förslag
till
Förordning
om ändring i reglementet den 28 maj 1959 (nr 293) angående
allmänna pensionsfondens förvaltning

Härigenom förordnas, att 12, 14, 15 och 19 §§ reglementet den 28 maj 1959 angående allmänna pensionsfondens förvaltning¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

12 §.

Fondstyrelse må — — — — —
4. i andra skuldförbindelser utfärdade av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, riksbanken, bankaktiebolag, *postsparbanken*, *postgirokontoret*, sparbank, centralkassa för jordbrukskredit eller annan kreditinrättning, som Konungen godkänner, eller av bolag, förening eller stiftelse som i 2 § första stycket 1 sägs, såvida staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet iklätt sig borgen för förbindelserna;

5. i skuldförbindelse — — — — —
I den mån så erfordras för en tillfredsställande betalningsberedskap eller eljest för tillgodoseende av kravet på ändamålsenlig förvaltning må fondmedel även innestå hos riksbanken, bankaktiebolag eller *postgirokontoret*.

svenskt bankaktiebolag;
4. i andra skuldförbindelser utfärdade av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, riksbanken, bankaktiebolag, *postbanken*, sparbank, centralkassa för jordbrukskredit eller annan kreditinrättning, som Konungen godkänner, eller av bolag, förening eller stiftelse som i 2 § första stycket 1 sägs, såvida staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet iklätt sig borgen för förbindelserna;

om återlån;
I den mån så erfordras för en tillfredsställande betalningsberedskap eller eljest för tillgodoseende av kravet på ändamålsenlig förvaltning må fondmedel även innestå hos riksbanken, bankaktiebolag eller *postbanken*.

14 §.

Riksbanken, bankaktiebolag, *postsparbanken*, *postgirokontoret*, sparbank, centralkassa för jordbrukskredit, Sveriges allmänna hypoteksbank,

Riksbanken, bankaktiebolag, *postbanken*, sparbank, centralkassa för jordbrukskredit, Sveriges allmänna hypoteksbank, Svenska skeppshypo-

¹ Senaste lydelse av 12 § se 1965. 132.

(Nuvarande lydelse)

Svenska skeppshypotekskassan eller annan kreditinrättning som Konungen godkänner äger mot bevis om fullgjord avgiftsbetalning bevilja den som erlagt avgift enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension under föregående år återlån med högst hälften av vad sålunda erlagts. Återlån må ej beviljas, om dess belopp enligt vad nu sagts icke skulle uppgå till femhundra kronor.

(Föreslagen lydelse)

tekskassan eller annan kreditinrättning som Konungen godkänner äger mot bevis om fullgjord avgiftsbetalning bevilja den som erlagt avgift enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension under föregående år återlån med högst hälften av vad sålunda erlagts. Återlån må ej beviljas, om dess belopp enligt vad nu sagts icke skulle uppgå till femhundra kronor.

15 §.

Kreditinrättning, som — — — — — återlånet beviljats.

Räntesatsen för lån från fondstyrelse till kreditinrättning enligt vad i första stycket sägs fastställas av Konungen. Sagda räntesats skall bestämmas så att den med en halv procent överstiger högsta allmänt förekommande räntesats vid inlåning i bankaktiebolag, *postsparbanken*, sparbank och centralkassa för jordbrukskredit. Utan hinder av vad sålunda blivit bestämt äger dock fondstyrelsen och kreditinrättningen för visst lån överenskomma om en efter det rådande marknadsläget bestämd, för viss tid bunden räntesats.

Räntesatsen för lån från fondstyrelse till kreditinrättning enligt vad i första stycket sägs fastställas av Konungen. Sagda räntesats skall bestämmas så att den med en halv procent överstiger högsta allmänt förekommande räntesats vid inlåning i bankaktiebolag, *postbanken*, sparbank och centralkassa för jordbrukskredit. Utan hinder av vad sålunda blivit bestämt äger dock fondstyrelsen och kreditinrättningen för visst lån överenskomma om en efter det rådande marknadsläget bestämd, för viss tid bunden räntesats.

19 §.

Konungen förordnar för varje fondstyrelse fyra revisorer att granska styrelsens förvaltning. Av revisorererna utses en på förslag av *bank- och fondinspektionen* och två efter samråd med de sammanslutningar, som enligt 4 § äga föreslå ledamot i fondstyrelsen. De revisorer som utses utan samråd som nu sagts skola, där ej skäl däremot äro, vara gemensamma för samtliga fondstyrelser.

Konungen förordnar för varje fondstyrelse fyra revisorer att granska styrelsens förvaltning. Av revisorererna utses en på förslag av *bankinspektionen* och två efter samråd med de sammanslutningar, som enligt 4 § äga föreslå ledamot i fondstyrelsen. De revisorer som utses utan samråd som nu sagts skola, där ej skäl däremot äro, vara gemensamma för samtliga fondstyrelser.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit av trycket i Svensk författningssamling.

Förslag
till
Lag
angående ändrad lydelse av 274 § lagen den 17 juni 1948 (nr 433)
om försäkringsrörelse

Härigenom förordnas, att 274 § lagen den 17 juni 1948 om försäkringsrörelse¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

274 §.

<p>Vid envar — — — — — Konungens tillstånd;</p> <p>5. av svenskt industriföretag utfärdade obligationer, vilka offentligen utbjudits av svenskt bankaktiebolag;</p> <p>6. skuldförbindelser, för — — — — — kunna medgivas. Utän hinder — — — — — i aktier. Med försäkringsfond — — — återförsäkringsgivares ansvarighet.</p>	<p>5. av svenskt industriföretag utfärdade obligationer, vilka offentligen utbjudits av svenskt bankaktiebolag <i>eller Sveriges investeringsbank aktiebolag</i>;</p>
--	---

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

¹ Senaste lydelse av 274 § se 1966: 55,